

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Γ'.

Χ

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΒΑΤΟ, 4 ΤΟΥ ΤΡΥΓΗΤΗ 1912

Χ

ΑΡΙΘΜΟΣ 486

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ·
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ πρὸς τὸν κ. Πάλλη.
Γ. ΚΑΜΠΥΣΗΣ. Τὸ δαχτυλίδι τῆς μάνας (συνέχεια).
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Τῆ νύχτα.
Π. ΠΑΒΟΛΙΝΗΣ. Ἡ Βυζαντινὴ ἐποποιία τοῦ Λιγενῆ Ἀκρίτα (τέλος).
ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΤΗΣ. Ἀπὸ τὰ θεάτρα. (Μ. Μιχαῖλ—Τὸ Μεσολόγγι).
ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ. Ἀπολλώνιον ἄσμα.
Γ. ΣΤΑΥΡΙΑΔΑΚΗΣ. Ἐνα γράμμα.
Α. ΤΡΑΝΟΣ. Ὁ Ψευτομοῦσης.
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΥΛΑΚΗΣ. Ὁ Βενιζέλος καὶ ἡ δημοτικιστικὴ ἰδεολογία (τέλος).
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ. — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ —
Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ^(*)

ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

Β'

Ὁ λαὸς τῆς Ἀττικοβοιωτίας ἔβγαλε τὸν κ. Βενιζέλο βουλευτὴ καὶ αὐτὸς, ἀφοῦ παραιτήθηκε ἀπὸ τὴν πολιτικὴ τῆς Κρήτης, ἦρθε εἰς τὴν Ἀθήνα μετὰ τὴν δριστην πιά ἀπόφαση νὰ πολιτευθῆ αὐτοῦ. Δὲ χρειάζεται νὰ πείσω κανένα πὼς ὁ κ. Βενιζέλος τῶς θέλει αὐτὸ μετὰ τὴν καρδίαν του. Ὁ κ. Γρανίτσας μπορεῖ ἀξιόλογα νὰ φρονεῖ ἀντίθετα. Μὰ οὔτε καὶ ντροπὴ καμμιά φέρνει στὸν κ. Βενιζέλο ἐκεῖνος ὁ πόθος του. Πολιτικὸς φιλόδοξος καὶ φιλαρχος καθὼς αὐτός, εἶναι φυσικὸ νὰ θέλει νὰ μεγαλώσῃ τὴν δράσιν του σὲ πλατύτερον πολιτικὸν ὄρζοντα. Ἐπειτα ἡ ἐδῶ πολιτικὴ του θέση τελευταία δὲν εἶταν διόλου εὐχάριστη. Τὸ κρητικὸ ζήτημα τραβοῦσε σὲ μακρὸς ἢ αἰσιοδοξία του ἔτρωγε χτύπους κάθε φορὰ πού ἡ Τουρκία εὗρισκε περίστασιν νὰ δημιουργήσῃ ζήτημα· τὸ μέγα σφάλμα του νὰ ἐπιδιώξῃ νὰ κυβερνήσῃ τὸν τόπον μετὰ ἀποκλειστικῶς δική του κυβέρνησιν, κἀνόντας ἀβαρῖα δλων τῶν ὠραίων πολιτικῶν ἀρ-

χῶν, πού εἶχε κηρύξῃ τὸν καιρὸ πού τὸν πολέμησε ὁ Πρίγκηπας· ὅλα αὐτὰ εἶχαν ἐξασθενήσει τὸ πολιτικὸ του κύρος, ὥστε καὶ οἱ στενότεροι πολιτικοὶ φίλοι του, πού ἄλλοτε κυριολεκτικῶς τὸν ἐλάτρευαν σὰν εἰδωλο, τώρα τοῦ πῆραν τόσο τὸν ἀέρα, ὥστε ἐμπαιναν μετὰ τὴν βία στὸ δωμάτιον τοῦ σπιτιοῦ του, τὴν ὥραν πού ἠσύχαζε, καὶ ἐπαιρναν διορισμοὺς καὶ ἄλλα ρουσφέτια.

Πρέπει ἔμωσ νὰ ὁμολογήσω ὅτι, τουλάχιστον ἔταν τοῦ πρωτόγεινε ἡ πρότασιν νὰ πολιτευθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔδειξε σοβαροὺς δισταγμοὺς, γιατί, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἐγνώριζε οὔτε τὰ πράγματα οὔτε τὰ πρόσωπα. Ἐτρόμαζε γιὰ μιὰ τέτλια ἀπόφασιν. Πῶς μποροῦσε νὰ ξέρει ἂν ἡ θέλησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ νὰ ἀνορθωθῆ πολιτικῶς εἶταν ὀριμὴ, εἶταν πραγματικὴ;

Ἐτρόμαζε, αὐτὸ ἔμωσ δὲν τὸν ἐμπόδιζε μόνον πάτησε εἰς τὴν Ἀθήναν νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸν ἐξώστην τοῦ Μεγάλου Ξενοδοχείου ἐκεῖνον τὸν πολιτικὸν λόγον καὶ ἀντὶ νὰ μιλήσῃ μετὰ φρόνησιν, μετὰ ἐγκράτειαν, μετὰ αὐστηρὴν ἐπιφύλαξιν καὶ μετὰ σοβαρὴν συναίσθησιν πολιτικῆς εὐθύνης, ἐγένετο μετὰ αἰσιόδοξα λόγια τὴν πλάτεϊαν τοῦ Συντάγματος καὶ ἔταξε στὸν ἑλληνικὸν λαὸν χρυσὸν αἰῶνα. (*) Καὶ ἔκανε ταχυδακτυλουργικὸ ἀνακάτωμα μπουρζουαζικῆς καὶ σοσιαλιστικῆς πολιτικῆς καὶ δὲν ἄφισε κανένα, ἀπὸ τὸ Βασιλεῖα ὡς τὸν τελευταῖον πολίτην, παραπονεμένο.

Καὶ ρωτῶ. Πῶς τὴ βρήκε, πού τὴ στήριξε πάλιν τότε τὴ μεγάλη καὶ ἀνεπιφύλαχτη ἐκείνη αἰσιοδοξία; Μήπως εἶχε σαυτὸ τὸ μεταξὺ μελετήσῃ τὰ ἑλληνικὰ πράγματα; Μήπως εἶχε γνωρίσῃ τὰ πρόσωπα; Ἡ μήπως ἤθελε νὰ σαγηνέψῃ τὰ πλήθη καὶ νὰ τὰ καλοπιᾶσῃ, βεβαιώνοντας τα πὼς ἔλη ἡ Ἑλλαδικὴ κακομοιρία ὀφείλεται στοὺς πολιτικοὺς των καὶ μόνον σ' αὐτούς, πὼς αὐτοὺς θὰ ἀναγεννήσῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ πὼς δὲν εἶχε καμμιά ἀμφιβολίαν πὼς θὰ τὸ κατορθώσῃ;

Ἐρχεται ἡ διπλὴ Βουλὴ, γίνεται Πρωθυπουργός, μπαίνει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κράτους, παρακολουθεῖ ἀπὸ τὸ κέντρο τὴν κοινοβουλευτικὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν τῶν παλιῶν καὶ τῶν νέων ἀντρῶν, διαλύει τὴν Βουλὴν, κάνει ἐκλογάς, δίνει ξανά μεγάλας ὑποσχέσεις πὼς θὰ κάνει καὶ θὰ δείξῃ, βγάζει γραμμὴν δλους τοὺς δικούς του καὶ μόνον μέσα εἰς τὴν Συνέλευσιν, ἂν πιστέψωμε τὸν κ. Γρανίτσαν, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ κοπανίστῃ πὼς δὲν ἔχει ἀνθρώπους καὶ πὼς ἔπρεπε νὰ εἶχε κάψῃ τὰ πρακτικὰ τῶν δύο ἄλλων συντακτικῶν συνεδρίων γιὰ νὰ κόψῃ τὴν πηγὴν τῆς λογοκαπίας. Τότε μόνον! Καὶ ἔμωσ, δὲν κάνομε, πιστεύω, λάθος,

(*) Σημειῶνα ὅτι στὸ ζήτημα τοῦ χαρακτήρου τῆς διπλῆς Βουλῆς ἔδειξε πολιτικὴν εὐκιρηνίαν καὶ, ἄλλοθεν γνῶμης.

(*) Ἡ ἀρχὴ του στὸ παρασμένο φύλλον.

ὁ ἴδιος εἶχε εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὀνομάσει ἀνορθωτικὴ τὴν κυβέρνησίν του καὶ τὸ κόμμα του ἀνορθωτικόν. Ποῦ τὰ εἶχε στηρίζει αὐτὰ τὰ μετριοφρόνα ἐπιθέτα; Ἡ νομίξει πὼς καὶ ἐδῶ μπορεί νὰ ἐπικαλεσθεὶ τὴν πλάνη του γιὰ τὰ πρόσωπα ὕστερα ἀπὸ τῶσαν μηνῶν πρωθυπουργία;

Ἄλλὰ καὶ τοὺς λίγους νέους ἄντρες ποὺ παρουσιάστηκαν στὴ Βουλὴ ἐκείνη μήπως ὁ κ. Βενιζέλος τοὺς εὐνόησε καὶ τοὺς ἐσυμπάθησε στ' ἀλήθεια; Εἶμαι βέβαιος πὼς κάθε ἄλλο παρὰ εὐχαρίστηση θὰ δοκίμαζε ἔσαν ἄκουε τὸν κ. Κουτούπη ἢ τὸν κ. Παπαναστασίου νὰ ἀγορεύουν στὸ βῆμα τῆς Βουλῆς. Κι ἀπὸ τοὺς δεκαπέντε, ποὺ σημειώνει ὁ κ. Γρανίτσας στὸ ἄρθρο του, τρεῖς μόνο πῆρε τὸς τελευταῖες ἐκλογές στοὺς συνδυασμούς του καὶ τοὺς ἐβγαλε βουλευτές. Τρεῖς. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἂν ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία ἔδειξε τελευταῖα ρομαντικὸν νεοανδρισμὸν, ὁ κ. Βενιζέλος ἔδειξε πάντα του ὑποκριτικὸν νεοανδρισμὸν. Πράγματι ἕως δὲν ἀνέχεται οὔτε γνώμῃ ἀντίθετῃ ἀπὸ τὴ δική του, οὔτε ἀνεξάρτητο φρόνημα οὔτε **ἀληθινὸν χαρακτήρα**. Ἀγαπᾷ νὰ περιστοιχίζεται πάντοτε ἀπὸ ἀνθρώπους μέτριους, δουλικούς, τυφλοὺς στὰ θελήματά του καὶ κόλακες. Τοὺς ἄλλους τοὺς μισεῖ, ὅσο κι ἂν ὑποκρίνεται τὸ ἀντίθετο.

Ἄλλὰ ἐνῷ ὁ ἀρθρογράφος στὸ α' μέρος τοῦ ἄρθρου του ὑποσχέθηκε νὰ μᾶς καταστρώσει «κάπως ὡμὰ» τὸ λογαριασμὸ τῆς τελευταίας διετίας καὶ νὰ μᾶς δείξει ἂν ἔχει ἢ ἔχει ὁ κ. Βενιζέλος ἐσωτερικὸν πρόγραμμα, στὸ β' μέρος τὸ ξέχασε καὶ δὲν ἔκανε καμιὰ τέτια λογοδοσία. Ὅλη του ἡ προσπάθεια τείνει νὰ μᾶς ἀποδείξει πὼς ἂν δὲν ἔγινε τίποτα ἀπὸ κείνα ποὺ ἔπρεπε νὰ γίνουν, δὲ φταίει ὁ κ. Βενιζέλος, ἀλλὰ τὰ πράγματα. Θυμῶναι μάλιστα κάπου καὶ μαζὺ μου καὶ μὲ λέει ἀπαιτητικὸ ἐπειδὴ ἐγύρευσα νὰ φτιάσει ἀνθρώπους. Μπορεῖ νὰ εἶμαι πολὺ ἀπαιτητικὸς, ἀλλὰ ἐγὼ καὶ ἔχει ὁ κ. Γρανίτσας ἐμίλησα σύμφωνα μὲ τὴν αὐστηρὴ λογικὴ τῶν πραγμάτων. Ἴδου τί ἔγραψα:

«Μὰ τὸ σπουδαιότερο γιὰ μᾶς πρέπει νὰ εἶναι νὰ δείξει, ὅποιος παρουσιάζεται ἀνορθωτῆς, ἐσωτερικὸν πρόγραμμα. Καὶ πρόγραμμα ἐσωτερικὸν γιὰ τὴν Ἑλλάδα θὰ πεῖ ἕνα πρᾶμα. Νὰ φτιάξει ἀνθρώπους. Ὁ νεοέλληνας σήμερα εἶναι τζιτζίκι πειναλέο, ρομαντικὸν, γελοῖο καὶ κλουδικέφαλο. Ἐνας εἰλικρινῆς καὶ τίμιος αἰσιόδοξος δὲν μπορεί νὰ τὸ παραβλέψει αὐτὸ. **Εἶναι ἡ μοναδικὴ αἰτία ὅλης τῆς νεοελληνικῆς κακομοιριάς.** Ὁ ἑλλαδικὸς ἐγκέφαλος εἶναι χαλασμένος, πάσχει. Ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία δὲν εἶναι συγκροτημένος ὀργανισμὸς. Ἐνα συγχυσμένο καὶ ἀσυνάρτητο ἀνακάτωμα ἀνθρώπων ἀρριθιστῶν καὶ ἀνηθίσκων. **Πὼς γίνεται ἀπὸ τέτιο περιβάλλον νὰ βγεῖ προκοπὴ;** Πρέπει λοιπὸν ὁ ἀνορθωτῆς ἀπὸ δῶ νὰ χερικώσει...»

Λοιπὸν τί λέτε; Ἀφοῦ δὲ φταίει ὁ κ. Βενιζέλος ἀλλὰ τὰ πράγματα, εἴτε πρέπει νὰ ἀλλάξει ὁ κ. Βενιζέλος καὶ νὰ μὴν παρουσιάζεται ἀνορθωτῆς αἰσιόδοξος, ποὺ τάζει λαγὸς μὲ πετραχειλία, εἴτε

πρέπει νὰ προσπαθῆσει—νὰ ἀλλάξουν—τὰ πράματα. Tertium non datur.

Καὶ ρωτῶ, ἔκανε ὡς τώρα καμιὰ τέτια σοβαρὴ προσπάθεια; Ὁ κ. Γρανίτσας μᾶς πληροφορεῖ ὅτι «νέοι ἄνθρωποι θὰ εἴπη νέα οἰκονομικὴ μάχη, πάλι οἰκονομικῶν ρευμάτων, ἐπικράτησιν τοῦ ἐνός, ἄρα κυριαρχία τῆς τάδε τάξεως, ἡ ὁποία φορμάρει τὸ κοινωνικὸ καθεστῶς καὶ ἐπάνω σ' αὐτὸ πλάθεται ὕστερα τὸ πολιτικόν, αὐστηρὰ προσαρμοσμένο, οὔτε πόντο κομμένο πλατύτερα». Καὶ ξαναρωτῶ, ὑποβόηθησε μὲ κανένα τρόπο ὡς τώρα ὁ κ. Βενιζέλος αὐτὸ τὸ χῶρισμα τῶν τάξεων, ἐτάχθηκε **δριστικῶς** ὁ ἴδιος εἴτε μὲ τὴν μπουρζουαζικὴν εἴτε μὲ τὴν σοσιαλιστικὴν μεριὰ ἢ τοῦλάχιστο ἐφρόντισε νὰ ξεκαθαρίσει κάπως αὐτὰ τὰ πράματα ἢ μήπως πονηρὰ καὶ σκόπιμα τὰ συγχύζει καὶ τὰ ἀνακατώνει γιὰ νὰ εἶναι ἀπ' ὅλα καὶ μὲ ὅλα καὶ νὰ μὴν εἶναι τίποτα; (*)

Καὶ τὸ σπουδαιότερο, ἐπιμένει ἀκόμα νὰ μᾶς μιλεῖ μὲ πνεῦμα αἰσιοδοξίας γιὰ μελλοντικὴν ἀνόρθωσιν; Ποιὰ ἀνόρθωσιν; Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ ποὺ ἔγιναν καὶ ἴσως ἄλλα παρόμοια ἐλάχιστα ἀκόμα, τί οὐσιαστικόν, ἀναδημιουργικόν, ριζικὸν πρόκειται νὰ γίνῃ, γιὰ νὰ στηρίξει τις ἐλπίδες του σ' αὐτὸ κ' ἐμεῖς τις δικές μας; Στὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ του τίποτα δὲ βλέπομε, στὴν ἐσωτερικὴ του ἀκόμα λιγότερα. Γιὰ τὸ κρητικὸν ζήτημα ἀπελπίστηκε καὶ τῶχει **ἐγκαταλείψει**. Δὲν περιμένει καμιὰν ἐθνικὴν λύσιν, τὸ πολὺ—πολὺ δριστικὴν ἀναγνώρισιν τῆς σημερινῆς αὐτονομίας. Παράγγειλε ὡς τόσο ἕνα θωρηκτό. Γιὰ ποιὸν λόγο; Μὲ ποιὸν ἐξωτερικὸν πρόγραμμα; Γιὰ ποιὰ πιθανὴ πολεμικὴ ἐρᾶσιν; Ποῦ; Ὡς πότε; Μὲ ποιὸς συμμάχους; Μὲ ποιὸς ἀνιπάλους; Ὑπάρχει σύστημα στὴν πολεμικὴ παρασκευὴ βασισμένο σὲ ὀρισμένες ἐξωτερικὲς ἐλέψεις, στὴ δύναμιν τοῦ ἔχθρου καὶ στὴν οἰκονομικὴν μᾶς ἀντοχὴν; Ὑπάρχει; Ἡ Ἀνατολὴ βράζει, λόγος γίνεταί γιὰ φοβερὴν Αὔστρο—βουλγαρικὴν συμμαχίαν, γιὰ διαμελισμὸς καὶ χιλία δυὸ ἄλλα καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Βασίλειον, εἴτε ὑπάρχει εἴτε δὲν ὑπάρχει, κανεὶς δὲν τὸ λογαριάζει.

Ἄλλὰ ὁ κ. Γρανίτσας κατὰ τὸ σύστημα τῶν παλιῶν πολιτικῶν θέλει νὰ μᾶς πεῖ μὲ ὑπαινιγμὸς πὼς ἐμεῖς δὲν ξέρομε τίποτα, ὅτι γίνονται μεγάλα πράματα, ἔχουν κλειστέ; συμμαχίες κτλ. Μὰ δὲν μπορεί ὁ κ. Βενιζέλος νὰ μᾶς κλείνει τὸ μάτι καὶ νὰ μᾶς εἰδοποιεῖ γιὰ τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ πρόγραμμα. Καμιὰ τέτια ἀξίωσιν βέβαια δὲν ἔχομε, μποροῦμε ἕως ἀπάνω—κάτω καὶ μεῖς νὰ μυριζόμεστε τὰ νύχια μας καὶ νὰ ξέρομε μὲ κάποια δεβαιότητα πὼς κι ἂν ὑπάρχει καμιὰ ἐξωτερικὴ **συνεννόησιν** εἶναι **τόσο ἀσήμαντη**, ὥστε νὰ μὴν ἐπιτρέπεται νὰ λογαριάζεται στὰ σοβαρά. Ἄλλο τὸ ζήτημα ἂν ἡ Ἑλ-

(*) Στὸ «Ἐμπρός» τῆς 13 τοῦτου τοῦ μήνα διάβασα πὼς ὁ κ. Πρωθυπουργὸς ἐκάλεσε τὸν κοινωνιολόγον κ. Κουτούπη καὶ τὸν ἐρώτησε γιὰ τὸ καταλληλότερον οἰκονομικὸν σύστημα. Ὁ κ. Πρωθυπουργὸς **συνεμείσθη** λέει τις γνώμες τοῦ κ. Κουτούπη ἀλλὰ γιὰ τὴν ὥρα δὲν τις βεβαίως ἐφαρμόσισε! Κι ὁ κ. Γρανίτσας ἔχει πάθει σύγχυσιν, γιὰτὶ ἐνῷ σ' ἕνα μέρος τοῦ ἄρθρου του τὸν παραδέχεται σοσιαλιστῆν, σὲ ὅλα τὰλλα μᾶς τὸν παρουσιάζει γιὰ μπουρζουὰ ὁ ὁποῖος ἔφερε «εἰς τὰ ἀστικά γαίτες τὸ Ἑλληνικὸν κράτος».

λάδα έδειξε ή όχι καλή θέληση ή ικανότητα στη σχετική της ενέργεια. Αυτό δέν τó εξετάζω. Έμένα μ' ενδιαφέρει αν ή άνορθωτική αισιοδοξία τού κ. Βενιζέλου άκκουμπά στα πράματα ή μήπως είναι λόγια μόνο για να μάς περιπαίξει και να περνά.

Όλα όσα έχομε πει πέφτουν και δέν έχουν καμιάν αξία αν, αντί να παραδεχτούμε τόν κ. Βενιζέλο ως άληθινó άνορθωτή, όπως αυτός θέλει να ονομάζεται, τόν θεωρήσομε ως ένα άρχηγό προσωπικού κόμματος, σάν και τούς παλιούς, όπως πραγματικώς είναι, και τόνε συγκρίνομε με δαύτους. Τότε πάμε πάσσο και με εύχαριστηση δηλώνομε πώς τόν κρίνομε και πού άξιο από τούς άλλους και με καλήτερη θέληση. (*) Αυτό όμως όλα μάς είναι άδιάφορα, αφού τίποτα δέν μπορούμε να περιμένομε από τέτοιου είδους πολιτικές. Ό τώως συνεργάτης του κ. Δημητρακόπουλος τότε καθαρά στο συντάχτη τού «Ν. Έλευθ. Τύπου» της Βιέννης: Άνόρθωση δέ σημαίνει άλλαγή πολιτικού συστήματος, αλλά άπλως χρηστή διοίκηση. Κ' ή χρηστή διοίκηση φυσικά δέν απαιτεί τίποτα άλλο από μια άπλή θέληση». Η θέληση αυτή δέν άποτελει καμιάν έγγύηση, άλλως τε είναι κάτι πολύ άόριστο, πολύ γενικό. Άν σήμερα με τέτλια πλειοψηφία δέν έδειξε τó θάρρος σε καμιά σπουδαία κυβερνητική ή διοικητική πράξη (όπουργική μεταρρύθμιση—διορισμούς καθηγητών στο Πανεπιστήμιο κτλ.) να κάνει τó καλύτερο άπ' ό,τι μπορούσε, μεθαύριο με μια μικρή πλειοψηφία πώς θα άντιταχθεί στις διάφορες πιέσεις; Πώς; Μή τουλάχιστο θα έχει να επικαλεσθεί ένα άυστηρά ήθικό παρελθόν και να τó προβάλει ως καθιερωμένη πολιτική άρχη στους φίλους εκδιαστές; Μή θάχει να επιδείξει μια μονότροπη και σταθερή πολιτική ήθική και μιάν ένότητα πνεύματος στην κυβερνητική και διοικητική τακτική του; Κάθε άλλο. Κι άντι να επιμένομε σ' αυτό περισσότερο, παραθέτομε τά ίδια τά λόγια τού κ. Γρανίτσα με τά όποια, καθώς φαίνεται, θέλει να τόν παϊνέσει.

«Άν ό κ. Βενιζέλος είναι τετράπλευρος, από τούς ανθρώπους δηλαδή της ώρισμένης περιοχής βέβαια θα λείψη γρήγορα. Άλλ' αν είναι, όπως δυνατά τó πιστεύομε, από τούς ανθρώπους πού... δέν καρφώνονται σε μια κατάσταση, αλλά περπατούν άγκαλιαστά με τή ζωή... βέβαια καμιά δύναμη δέν θα τόν πνίξει».

Συμφωνούμε πέρα-πέρα με τόν άρθρογράφο, δέν έννοομε μόνο πώς ένας άνθρωπος (πού άποτελει ό ίδιος και τó πολιτικό του πρόγραμμα) μπορεί, ένφ' όρθ' παίρνοντας, σάν τά ύγρά, όλα τά σχήματα τού περιέχοντος άγγελίου, πώς μπορεί,

λέγω, να αξιώνει αυτή του ή προσαρμογή σταθερά να ονομάζεται «φιλελεύθερη—άνορθωτική».

Μά τέλος πάντων τί έπρεπε να κάνει ό κ. Βενιζέλος; Να φύγει, να παραιτήσει έτσι τó κράτος; ρωτά ό κ. Γρανίτσα.

Τί να κάνει; Να είναι ειλικρινής και να πράττει τó βέλτιστο. Σε καμιά ενέργειά του άπόταν ήρθε στην Ελλάδα δέν τó είδαμε τó άριστο.

Φτάνει στην Άθήνα λαοπρόβλητος κι άντι, καθώς είπαμε, να συγκρατηθεί, να μετρήσει τά λόγια του ένα-ένα, να πει πώς τó κακό πού δέρνει τó κράτος φωλιάζει στην κοινωνία και ή άναγέννηση μιάς κοινωνίας δέν είναι παίξε-γέλασε, χρειάζεται δουλειά και χρόνο, πώς τά ελληνικά πράγματα είναι πολύ δύσκολα, και, αν κληθεί να κυβερνήσει, θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να μάς αναπλάσει, μα ούτε αυτό άρκει, πρέπει να βοηθηθεί από όλους για πολόν καιρό και τότε μόνο μπορεί να έλπίζει πώς θα κάνει κάτι άντι να μιλήσει αυτή τή γλώσσα της άλήθειας και της παρησίας, τάρριξε όλα στην ράχη τών παλιών πολιτικών και ειπε πώς αυτός θα κάνει και θα δείξει και θα φέρει ούτε πολό ούτε λίγο τήν εύτυχία στην Ελλάδα. Είναι τούτο σοβαρή πολιτική; Είναι έντιμη προετοιμασία της κοινής γνώμης για άληθινή άνόρθωση; Η μήπως εύθός από τήν άρχη ειχε τήν άπόφαση να στερεωθεί μόνο πολιτικώς κι ό λαός ός περιπαίζεται;

Έπειτα τόν κάλεσε ό Βασιλιάς κυβερνήτη. Δέχτηκε, αν κ' ειχε λιγοστούς φίλους στην τότε διπλή βουλή. (*) Για να δεχτεί σε τέτλια περίσταση, δυό πράγματα πρέπει να ύποθέσομε. Η ειχε να κάνει τίποτα βιαστικό, πού δέν έσήκωνε αναβολή π. χ. ή σύντομη πολεμική παρασκευή για τή γρήγορη λύση τού κρητικού ζητήματος, (ή άναθεώρηση τού Συντάγματος δέν έπιτρέπεται να παρουσιαστεί ως δικαιολογία, γιατί, καθώς μάλιστα είταν περιωρισμένη, δέν μπορούσε να άποτελέσει ιδιαίτερο κυβερνητικό πρόγραμμα) ή άνέβαινε στην άρχη για πολόν καιρό με τó σκοπό να έργαστεί συστηματικά και να άνορθώσει τήν Ελλάδα. Άν έπρόκειτο για τó πρώτο, τίποτα δε θα είχαμε να πούμε. Άλλά τέτλιο πράμα δέν είδαμε, κ' εκτός τούτου ό κ. Βενιζέλος εύθός από τήν άρχη ώνόμασε τήν κυβέρνησή του άνορθωτική. Όστε λοιπόν έδήλωσε πώς αναλάβαινε να άναδημιουργήσει τήν Ελλάδα. Με τί; Με ποιούς συνεργάτες; Με ποιούς δμοιδεάτες; Με ποιό συμφωνημένο πολιτικό πρόγραμμα; Με ποιά ώριμότητα κοινής γνώμης ή τουλάχιστο με ποιά συνένωση με ώρισμένους κύκλους πού να έχουν μιάν

(*) Δέν πρέπει όμως να παραλείψομε ότι ένα—δυό από τούς λεγόμενους παλιούς πολιτικούς μίλησαν για τά έξωτερικά πρό πάντων ζητήματα τού Έθνους με ειλικρίνεια και θάρρος, πού ό κ. Βενιζέλος ως τώρα τουλάχιστο δε μάς μίλησε.

(*) Έδώ μάς έλεγε πώς ποτέ δε θα κάνει τή μαγία—είναι ή φράση του—να κυβερνήσει τή Ελλάδα έτσι άνετοίμαστος κι ούτε θα συνεργαστεί με τó Βασιλιά Γεώργιο. Τό τελευταίο τότε και σε κάποιον Άγγλον δημοσιογράφο και ή σχετική άνταπόκριση άναδημοσιεύτηκε και στο «Έμπρός» χωρίς να τήν διαψέσει.

ιδεολογία διαμορφωμένη; Τίποτα απ' αυτά. Ύπουργούς γύρευε εδώ και εκεί, χωρίς να τους ξέρει, χωρίς να τὸν ξέρουν. Κι όμως έδινε βαρυσήμαντη επαγγελία πὸς έρχότανε να μὰς άνορθώσει. Είναι πράματα αυτά;

Άς δοῦμε τώρα ποιό εΐταν τὸ βέλτιστο πὸ ὄφειλε να κάνει. Άφου ἡ δὲν ἤθελε ἡ δὲν μποροῦσε ἡ δὲν εΐχε να διεκπεραιώσει καμμιάν ἐπίγρυσσα ὑπόθεση ὡς κυβερνήτης, ἔπρεπε ἀπλούστατα να μὴν ἀναλάβει να κυβερνήσει. Ὄφειλε να μείνει ἀντιπολιτευόμενος. Στὰ δυὸ χρόνια, πὸ πέρασαν, μπορούσε νάχει προκαλέσει συστηματικὴ πολιτικὴ ζύμωση τέτλια, πὸ να σημαίνει πολὺ περισσότερο ἀπὸ ὅλα τὰ κυβερνητικὰ καὶ νομοθετικὰ ἔργα του, ἂν λάβομε μάλιστα ὑπόψει ὅτι κι ὁ «Άβέρωφ» εΐχε παραγγελαί ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Μαυρομιχάλη καὶ τὸ ζήτημα τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς εΐχε κανονιστεῖ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Δραγούμη κι ὁ κ. Δημητρακόπουλος μπορούσε να γίνῃ ὑπουργός καὶ να εἰσαγάγει τὰ δικαστικὰ του νομοσχέδια καὶ με ὅποιο-δήποτε ἄλλο Πρόεδρο στὴν κυβέρνηση. (*) Ὅσο γιὰ τὴ διοικητικὴ τάξη καὶ χρησιμότητα, αὐτὲς εΐχαν ἀρχίσει, θαρρῶ, ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Δραγούμη, καὶ κάθε κυβέρνηση πὸ θάρχότανε κατέπιν εΐταν ὑποχρεωμένη να φανεί ἠθικὴ, ἀφου αὐτὸ εΐταν ἴσως ἡ μόνῃ ξεκαθαρισμένη θέληση τοῦ λαοῦ, πὸ μαζεύτηκε ὕστερα ἀπὸ τὴ στρατιωτικὴ ἐπανάσταση στὸ Πολύγωνο, κ' ἐκτὸς αὐτοῦ μιὰ ἐνάρετη ἀντιπολίτευση ἀπὸ τὸν κ. Βενιζέλο καὶ τὸ κόμμα του ἡά ἔφτανε γιὰ να ἀνέδαζε τὸν τόνο τῆς κυβερνητικῆς ἠθικῆς.

Καὶ ξανάρχομαι ἐκεῖ ἀπὸ που ἀρχισα γράφοντας ἐτοῦτο τὸ ἄρθρο. Τί σκοπεύει αὐτὴ μου ἡ ἐπίκριση τῆς βενιζελικῆς πολιτικῆς; Μιὰ κριτικὴ βέβαια, ἀρκεῖ να εἶναι καλόπιστη καὶ καλοσυνειδητή, δὲ θέλει ἄλλη δικαιολογία, ἀφου πρόκειται να πει ἐκεῖνο πὸ νομίζει ἀλήθεια. Κ' εἶναι ὑποχρέωση μάλιστα καθενὸς πολίτη να λέει ἐλεύθερα τὴν εἰλικρινῆ γνώμη του, ἔστω κι ἂν πρόκειται να βλάψει. Τέτιου εἶδους βλάβες εἶναι φαινομενικὲς μόνο. Ὅμοιογῶ ἔμως ὅτι κάποιος ἄλλος ἐλατήριό ἐκούρδισε τὴν κριτικὴ μου πρόθεση.

Μιὰ ἰδέα ἀξίζει τόσο περισσότερο, ὅσο πὸ πολὺ ἔχει τὴ δύναμη να δημιουργεῖ χαρακτηριστὲς μέχρις ἡρωϊσμοῦ καὶ αὐτοθυσίας. Ὁ κ. Βενιζέλος εΐταν δημοτικιστής, ψυχαριστής, μαλλιάρός, ἀφου ὁ ἴδιος ἠθέλησε καὶ καλὰ να κάνει τέτλια διάκριση στὴ Βουλὴ μιλώντας γιὰ τὸ γλωσσικό. Ὅταν παραθέ-

(*) Ἀπὸ τοὺς ἄλλους νόμους πὸ ψηφίστηκαν οἱ δυὸ σπουδαιότεροι τῶν «σπειρομένων γαιῶν» καὶ τῶν «κοινοτήτων» δὲν μῆταν ἀκόμα σὲ ἐφαρμογῇ.

ριζε ἐδῶ πρὸ τρία-τέσσερα χρόνια στὴ Κορακίε, διάβαζε με τὸ τρανὸ σὲ διάφορες κυρίες Ψυχάρη καὶ Παλαμὰ κ' εΐταν ἀπροκάλυπτα ἐθνοσιασμένος. Ὅ,τι ἐπιστημονικὸ γράφτηκε γιὰ τὴ δημοτικὴ, ε,τι λογοτεχνικὸ γράφτηκε στὴ δημοτικὴ, τῶχει διαβασμένο καὶ κατέχει τὸ ζήτημα ὅσο λίγοι ἄλλοι. (*) Φανερά ἔλεγε τὴ γνώμη του πὸς χωρὶς τὴ δημοτικὴ γλώσσα, δὲν μπορεῖ να γίνῃ ἐθνικὴ προκοπὴ.

Ἀπὸ ἓνα τέτιο Βενιζέλο θά ἔπρεπε κανεὶς να περιμένει πὸς ἡ ἐκπαιδευτικὴ γλωσσικὴ ἀναμόρφωση θά ἀποτελοῦσε τὴ βάση τοῦ ἀνορθωτικοῦ του προγράμματος. Μολαταῦτα κι ἂν δὲν τὸ ἔκανε εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχή, θά μπορούσε να δικαιολογηθεῖ— ἄλλως τε πρὶ φύγει ἀπὸ δῶ ρητὰ μου τὸ ξέκοψε. Δὲν τῶχω σκοπὸ, εἶπε, να βάλω ἀμέσως τὸ δημοτικισμό στὸ ἐπίσημο πολιτικὸ πρόγραμμά μου. Αὐτὸ θά γίνῃ, ἄμα στερρεωθῶ ἐκεῖ πολιτικῶς.

Πολὺ καλὰ, ἄς μὴν τὸ ἔκανε ἀμέσως. Εἴχαμε ἔμως τὴν ἀξίωση να εὐνοήσει ἔμμεσα τὸ δημοτικισμό, κ' εΐχε χίλιους δυὸ τρόπους ἂν τῶθελε. Ἀντὶ αὐτοῦ τί ἔκανε; Γιὰ να μὴν ἐκτεθεῖ ὡς δημοτικιστής, δειλίασε να πατάξει τὸν κ. Μιστριώτη, μόλις αὐτὸς ἄρχισε ν' ἀνακινᾷ τὸ ζήτημα, καὶ μόνο ἄμα εἶδε πὸς ἐκινδύνευε να πέσει ἀπὸ τὴν ἀρχή, τονὲ μάζεψε καὶ τονὲ ὅλαε στὴ θέση του. Στὸ ἀναμεταξὺ ἔμως τὰ πράματα εΐχαν τεντωθεῖ καὶ ἀνέχτηκε ὁ κ. Βενιζέλος, ὁ ἔβρος δημοτικιστής, να μπει ἐκεῖνη ἡ ἀκατανόμαστη διάταξη στὸ Σύνταγμα, ἀφου πρῶτα ἔδγαλε κείνο τὸν ἀχαρακτήριστο δικολαβικό λόγο, με τὸν ὅποιο θέλησε να μὰς πείσει πὸς ξέρει καλὰ τὸ ζήτημα, μὰ ξέρει καλῆτερα καὶ τὰ στρέβει, ὅταν ἡ περίσταση τὸ ἀπαιτεῖ. Μάλλα λόγια ὁ κ. Βενιζέλος ἐπρόδωσε τὸ δημοτικισμό.

Κι ἀφου ἡ δημοτικὴ ἰδέα ἔχει ἀνάγκη κυρίως ἀπὸ χαρακτηριστὲς, οἱ ὀπαδοὶ τῆς πρέπει να εἶναι σκληροὶ καὶ ἀμείλικτοι—ἀλλὰ καὶ δίκαιοι πάντα— γιὰ κάθε φίλο, πὸ ἀπιστεῖ.

Αὐτὸ τὸ παράπνομό μου εἶναι πὸ με παρακίνησε να κρίνω δημοσίως τὴν πολιτικὴ τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ να πῶ πὸς ὡς τώρα τίποτα δὲν ἔκανε. Καὶ γιὰ να συμπληρώσω παστρικά καὶ τίμια τὴν ταπεινὴ μου γνώμη προσθέτω: **Ὅστε θά κάνει.** (**)

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΥΛΑΚΗΣ

(*) Σημειῶνω προσεῖ πὸς βαθεῖα ἐντύπωση τοῦχε κάνει καὶ τὸ βιβλιαράκι τοῦ κ. Σκληροῦ «Τὸ κοινωνικὸ μας ζήτημα».

(**) Ἀπὸ τὸ ἰδιαίτερο γραφεῖο τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ἐκκυκλοφόρησε ἐδῶ στὰ Χανιά ἡ διάδοση πὸς ἔχω παρὰ πονα κατὰ τοῦ κ. Βενιζέλου ἐπειδὴ, λέει, τοῦ ζήτημα να με διορίσει κάπου καὶ δὲν τόκανε. Ἀφου ἡ πληροφορία βγήκε ἀπὸ αὐθεντικὴ πηγὴ, εἶμαι ἀναγκασμένος, ἂν καὶ προφορικῶς, να τὴ διαψεύσω καὶ να δηλώσω πὸς σπετὲ με κανένα τρόπο δὲ ζήτησα ἀπὸ κανένα να με διορίσει. Καὶ βεβαίῶνα ἀκόμα πὸς γράφοντας αὐτὰ τὰ ἄρθρα κάθε ἄλλο παρὰ θυμὸ αἰστανόμενα γιὰ τὸν κ. Βενιζέλο. Νομίζω ἔμως πὸς τὸ ἰδιαίτερο γραφεῖο καλὰ θά εΐταν να ἀλλάξει πὸς σύστημα πολεμικῆς, ἀφου νομίζει ἀναγκαῖο να δρᾷ καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ ἰδιαίτερα καθήκοντά του.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΝ ΔΕΣΜΑ

ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ (*)

(Sur des pensées nouveaux faisons des vers antiques.
André Chénier)

Ἀφιερώνεται τοῦ ποιητῆ Γ. Σκοπελίτη

I.

Ὅταν πιά τοῦ Φωτός τὸ βασιλεῖο
χαιρετήσεις καὶ φύγεις γιὰ πάντα
γιὰ τὸ ἀνήλιο ταξίδι, ἕνας πόθος σοι
ἄχ ἄς εἶτανε νᾶπαιρνε σάρκα.

Μιά παρθένα γλυκιά, σιὴν εἰδή
νὰ ἐνθυμίζει μιὰν ἄλληνε, (πλέον
δὲν ὑπάρχει στὴ ζωὴ), ὅπου ἀγάπησες
μὲ μιὰ ἀγάπη πικρή, ἀπειπισμένη,

Μὲς στὸ δάσος τὸ ἀρχαῖο, ποὺ συνειθίμας
νὰ παγαίνεις, ἢ πέρα στὴν ἄκρια
τοῦ γιαιλοῦ.... μοναχὴ μὲ τὴ θύμησι
νὰ περνᾷ τῶν πιὸ λάλων σου στίχων,

Καὶ νὰ λέει στὴ γαλήνη διακρῦζοντας:
«ὦ νερά, ἱερὴ κρίνη καὶ κέδρα,
«τὰ τραγούδια του εὐγένεια του ἔντυσαν
«νὰ φαντάζεστε τόσο πιὸ ὄραϊα.

II.

Εὐτυγίζω ὄσους μπόρεσαν, ἴστερα
ἀπὸ χρόνων στὰ ξένα ἀπουσία,
σὰν τὸ γιὸ τοῦ Λαέρτη στὸ μέρος τους
νὰ ἐπιστρέφουνε πιά, καὶ μακριάθε

Τὸν καπνὸ τῆς γλυκιάς καπνοδόχης τους
νὰ ξανοῖξουν καὶ δάκρια νὰ χύσουν,
τοὺς προσμένει πιστὴ μιὰ συντρόφισσα,
ἐν' ἀγόρῳ, ἕνας γέρος πιτέρας.

Τὴ δική σου κανεὶς τὴν ἐπάνοδο
δὲν προσμένει. Τὸ σπῆτι σου εἶν' ἔρμιο.
Ἄλλοι πέθαναν, ἄλλοι σκοπίσανε,
ἄλλοι πιά δὲν ποθοῦν νὰ γυρίσεις.

Μὰ τί νοιάζει! θὰ ὑπάρχει τοῦ Ἀπόλλωνα
πάντα κάποιος ναὸς στὸ νησί σου!

Σῦρε ἐκέτης του, ἂν νοιώθεις πὼς δύνασαι
μ' ἀξιοπρέπεια νὰ κρούσεις τὴ λύρα.

III.

Νοσταλγὸς θενὰ ζήσεις αἰώνια...
τόσους γνώρισες τόπους περίσοι,
τόσες ἔκανες, δόλιε, πατρίδες σου,
ποὺ παντοῦ νοσταλγὸς θενὰ μένεις.

Τὸ Ἄστρ' ἐδῶ νοσταλγεῖς τὸ ἱοστέφανο
καὶ τὸ λάλο του ἀηδόνι, καὶ ἀπέκει
τὸ φεγγάρι θλιμμένο ὄνειρέυεσαι
σὲ ναὸ γοθτικὸν ἀπὸ πᾶνω.

Τότες πιά τὸ ἰταλικὸ στοχάζεσαι
τῆς ζεστῆς Μεσηβρίας, καὶ πάλι
ἀνευχάριστο σέρνει σε ὁ Κένταυρος
κ' ἡ ἀκακία τῆς χλωρῆς Θεσσαλίας.

Ἔτσι ἐσὺ νοσταλγεῖς καὶ τ' ἀνέφαντα
τῶν ἀσφόδελων πάντα περβόλια,
μὰ τῆς Δήθης, στοχάσου, πὼς ἀστερφετὰ
τὰ θολόνερα ῥένε ἐκεῖ κάτω.

IV.

Στὸ ἀκρογιάλι τὸ ξένο, μονάχος σου
κατεβαίνεις τὰ βράδια. Ἡ γαλήνη
τὸ γεμάτο φεγγάρι ἐρωτεύεται
κ' εἶν' οἱ φλοῖσβοι σκοποὶ ἐπιθυλάμοι.

Ὅλα ὄργοῦν καὶ τὴν Ἄνοιξη χαίρουνται.
Μόνο ἐσὺ — σὰν παραταίρος ἤχος —
περπατᾷς καὶ τ' ἀργά σου τὰ βήματα
τὸ ρυθμὸ τῶν λυγμῶν σου ἀκλουθᾷνε.

Ὅ,τι λάτρεψες, φλόγα ποῦ σ' ἔκαψε!
Ἡ Φιλία, ἡ Ἀγάπη κ' ἡ Δόξα,
περιπαίχτρες σοῦ γίναν θεότητες
καὶ μαυλῆσαν τὴν ἔρμη σου νιότη.

Μὰ σοῦ μένει πιστὴ πάντα ἡ Ποίηση,
ἡ ἐμπνέστρα Θεὰ τῶν Ὁραίων,
κ' ἔχεις χρέος τὴν κάθε πικρία σου
νὰ σιωπᾷς γιὰ νὰ μὴν τὴν ὀργίσεις.

V.

Ἄδυσώπητη Μοῖρα, καὶ ἂν ὑφαίνεις
τὴ ζωὴ μου μ' ἀνέλπιστο νῆμα,
ἡ ψυχὴ μου τίς τόσες πλεχτάνες σου
ν' ἀντικρύσει εἶναι ξέρες γενναία.

Φανερώσου πιά δμπρός μου! — Ἐναν Ὀλυμπο
κλείνω ἐντός μου. — Στὸ κάθε βελτόνι,

(*) Κοτταξὲ Τρόπασα στὴν Τριφυλία, σελ. 69.

πού θὰ ρίχνεις ἀπάνου στοῦ στῆθος μου,
θὰ ξεχύνεται κ' ἕνας παιάνας.

Ἡ Ὑδρία τοῦ Ὀνείρου δὲν ἀδειασε
ὅπου πίνω ἀπὸ ἀμέτρητο χρόνο,
κι ἀπαιτῶ τὴν πιὸ ὠραία ἀπ' τὶς ὕψες σου,
πρὸς ἐμὲ σὰν προβαίνεις, νὰ παίρνεις.

Ἀπὸ δάφνες στεφάνι, πάντα ἔτοιμο
κι ἀπὸ πρίν, θεὰ σοῦχω πλεγμένο,
γιὰ τὰ μαῦρα μαλλιά σου, πού χαίρεσαι
στῆς καρδιάς μου ὅταν λούζεις τὸ αἷμα.

VI.

Λοιπὸν μόνος θὰ ζήσεις κ' ἐξόριστος
σὰν αὐτὸς πού τολμᾷ καὶ πετᾷ
πρὸς τὸν Ἥλιο. Ὅμως ξέρον τὰ μάτια σου
φῶς νὰ πιοῦν ἀπ' τὴ φλόγινη δόξα.

Κ' ἔτσι λάμψη γεμάτο τὸ βλέμα τους
στρέψε πιά στὴν ψυχὴ σου τὴν ἴδια,
τοὺς πιὸ ἀνέφαντους φώτισε κόσμους τῆς,
γίνε ἐσὺ δημιουργὸς τοῦ ἑαυτοῦ σου.

Στὰ χαλάσματα ἀπάνου τῶν πόθων σου
τῶν παλιῶν καὶ τῶν πρώτων σου ἐρώτων,
τὸ παλλάδινο, — ἱερὸ σὰν ὑπόσκηση, —
κάνε ἐσὺ νὰ φυτρώσει τὸ δέντρο.

Τόλμησε, ἄγγιξε πιά τὴν πιὸ ἐσώτερη
τῆς ψυχῆς σου χορδῆ. Κι ὅμοια τότες
ὁμορφιᾶς κι ἀσκημιᾶς σ' ἀπριλιάτικη
θὰ λαλήσουν νυχτιᾶ, — ἀηδονιῶν ταίρια !

VII.

Τί σὰν ἦρθε καὶ πάλι ἡ χαρμόσυνη
ἐποχὴ τῶν Ζεφύρων ; τί ἂν πλέκουν
ὄλ' ἀγάπες στὴν Πλάση καὶ βιάζονται
πεταλοῦδες νὰ γίνουν οἱ κάμπιες ;

Τί εὐωδιᾶς ἂν ξεχύνει τὸ ἀγιόκλημα,
καὶ λαλεῖ μαγεμένο τὸ ἀηδόνη ;
Τί ἂν γεμίζει ἀπὸ ἀδρόφυλλα ὁ πλάτανος
γιὰ νὰ ρίξει σκιᾶς δροσεμένες ;

Ἡ καρδιά μου εἶναι μένα ταφόπετρα
τῶν νεκρῶν μου τῶν πόθων. ὦ Φύση,
τὸ σειρήνιο τραγοῦδι σου μάταια
ἀρμονίζεις περνώντας κοντά μου.

Μ' ἂν καὶ πάλι ἀπαιτεῖς ἀπ' τὴν τέλεια σου
τὴ γιορτὴ νὰ μὴ λείπει ὁ παλιὸς σου

ἐραστής, στὰ μαλλιά νεκρολούλουδων
θὰ φορέσω στεφάνι γιὰ νάρθω.

VIII.

ὦ Παλλάδα Ἀθηνα, σκληρὴ θέαινα,
πόσο ἀκόμα καιρὸ θενάφηκεις
ὄρφανὴ τὴν ὠραία πολιτεία σου,
ἀπὸ τὸν ἱερὸ σου τὸν ἴσκιον ;

Ὅλοένα πληθαίνουν οἱ βέβηλοι
καὶ πατοῦν τὸ ναό σου οἱ χυδαῖοι.
Νικημένοι οἱ ἐκλεχτοὶ τῆς θρησκείας σου
σὲ μιὰν ἀδικὴ ζοῦνε ἐξορία.

Τὸ καρπόφορο ὡς πότε τὸ δέντρο σου
θὰ τρυγοῦνε τ' ἀκάθαρτα χέρια ;
Τὴν πικρὴ τῆς ὡς πότε ἐγκατάλειψη
θὰ θρηνεῖ μὲς στὶς νύχτες ἡ γλαύκα ;

Κάποιων νόθων ὁ ὄχλος ὁ ἀκόλαστος
στοῦ ἀδερφοῦ σου τὴν τέχνη, πιά ὡς πότε
θ' ἀσκημιᾶζει τὸν τόπο, πού ὁ ἀγέρας του
τὴν πνοὴ φέρνει ἀκόμα τοῦ Αἰσχύλου ;

IX.

Δροσοῖσκιατοι λόφοι τῆς ὁμορφῆς
Προβηγγίας, δεχτήτε με πάλι.

Ἡ εὐγένεια ἑλληνικὴ ἔναι τῶν πεύκων σας
κ' εἶναι πλούσιος ὁ λαὸς τῶν πουλιῶν σας.

Κάνετε με νὰ βρῶ στ' ἄλλα ἀνάμεσα
τὰ πουλιά σας, ἐκεῖ πού θὰ μοιάζει
τὸ χρυσὸ τῶν νεύρων μου, πού τᾶτιμα
τῶν ὀχτρῶν μου μοῦ σφᾶξαν τὰ χέρια.

Φανερώστε μου ἐσεῖς τὴν κρυφότερη
τὴν πηγὴ σας, πού ὁ Ἥλιος δὲν εἶδε,
κι ἂς μοῦ σώσουν τὸ Ποίημα τ' ἀγέρια σας
ὅπου ἡ νιότη μου πῆρε νὰ ψάλλει.

Κ' ἐγὼ τότε στὶς Μοῦσες, τὴν εὐνοια τους
πού καυχίμαι πὼς ἔχω, νὰ ἐκλέξουν
κατοικιᾶς θεὰ πῶ μέσα στὰ ἄντρα σας,
καὶ νὰ στήσουν χοροὺς στὶς πλαγιᾶς σας.

X.

ὦ Θεὲ τῶν ἀσμάτων, Ἀπόλλωνα,
στῆς ζωῆς μου τὸ πιὸ μυρωμένο
μονοπάτι μὰ μέρα μὲ σύντυχες,
κι ἀργυρόχηχ μοῦ χάρισε λύρα.

Τὸν αἰῶνα τὸ στεῖρο δὲ σκέφτηκες
ὅπου ζῶ. Δὲ σὲ νοιάζει ἡ μανία

τοῦ χυδαίου, ποῦ ὀλοένα πιό ἀκόλαστη,
στήν περήφανη γίνεται ὡδή μου.

Ἄχ, τὸ ξέρω! παιγνίδι μὲ διάλξεις
τῆς τρελλῆς σου ἐφροσύνης. Ξεδόνεις,
τῆς Λητώς γιὰ πανώριε, γροικῶντας μὲ
τὸνομά σου στή γῆ νὰ δοξάζω.

Μὰ ποιὰ μένει σ' ἐμὲ ἱκίνοποίηση,
τὴν καρδιά μου ὅταν μοῦ εἶναι μοιραῖο
νὰ ματώνω στὸ κάθε τραγούδι μου,
καὶ νὰ ζῶ πάντα δίχως ἀγάπη;

Ἄνοιξη τοῦ 1912

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Κ. ΠΑΛΛΗ (*)

*** 11)24 Ἰανουάριος 1912

Ἀγαπητέ κ. Ἀλεξ. Πάλλη,

Μὲ μεγάλη μου χαρὰ διάβασα στὴν «Νουμά»
πῶς στέλνετε χάρισμα τὸ νέο βιβλίο (Φυσική) τοῦ
Ἑρμοῦ, σὲ δσοὺς σὰς τὸ ζητοῦνε. Ὁ ἱερὸς ἀγῶνας
Σας γιὰ τὴν ἐθνική μας γλῶσσα κι' οἱ τόσες εὐγενί-
κῆς αὐτοθυσίαι σας μᾶς γεμίζουνε τὴν καρδιά μ' ἀ-
τελείωτη εὐγνωμοσύνη στὸ ἱερὸ ἔνομα σας ποῦ τὸ
προσφέρουμε μὲ μεγάλο σεβασμὸ ἐμεῖς ἐδῶ οἱ μι-
κροὶ οἱ νηοθαφτισμένοι. Μᾶς δείχνετε τὸν ἴσιο τὸ
δρόμο καὶ μέσα στὸ πυκνὸ σκοτάδι γύρω μας εἴσθε
ἀπ' τοὺς ἀλίγους ἐκλεκτοὺς ποῦ βραστατε ἀψηλὰ τὸ
φῶς καὶ μᾶς φέγγετε δλους γιὰ νὰ βροῦμε ἀπ' τὴν
αἰώνια νύχτα.

Γεννήθηκα ξενόγλωσσος. Τὰ Ρωμαίικα τᾶμαθα
στὸ σχολεῖο. Εἶχα μεγάλε κλίσι: στὰ γράμματα καὶ
διάβαζα πολὺ. Στὸ *** Γυμνάσιο τέλος διάβασα
τὸν Ροῖδη καὶ κατόπι διάφορα ἔργα γιὰ τὸ Γλωσσι-
κὸ ζήτημα. Νηοφώτιστος ἔπεσα μὲ τὰ μούτρα στὴ
μελέτη τῆς ἐθνικῆς μας γλώσσας.

Ἡ ἀπογοήτευσί μου ἦταν πολὺ μεγάλη ὄντας
εἶδα πῶς ὅλες ἡ προσπάθειαι μου καὶ τὰ καλύτερα
μου εἶχαν πάγῃ στὰ χαμένα κι' ὠρκίσθηκα νὰ μὴ
πιάσω βιβλίο μηδ' ἐφημερίδα στὴν καθαρέβουσα.
Εἶνε ἔξη χρόνια ἀπὸ τότε. Ἡ τύχη κι' ὁ ἀγῶνας
γιὰ τὸ ψῆμ' μ' ἔρριξαν σὲ μεγαλοπόλεις ὅπου ἡ

(*) Ὁ κ. Πάλλης μᾶς παρακαλεῖ νὰ πληροφορησοῦμε
πρὸς χαρὰ τοὺς τοὺς φίλους τῆς δημοτικῆς πῶς ἐντὸς τοῦ
Ἰανουαρίου τοῦ ζήτησαν κ' ἔστειλε 311 τόμους. Ἀπὸ τὴν
ἀρχὴ τοῦ 1912 ὡς τώρα ἔστειλε περίπου 1500.

γλῶσσα εἶναι κατατρεμμένη ἀπ' τὸ σχολεῖο καὶ
τοὺς δασκάλους. Ἄρχισα νὰ διαβάσω τὸν Σολωμὸ
καὶ τὸν Παλαμᾶ. Ἦθελα ν' ἀποχτήσω καὶ τὰ δικὰ
Σας τὰ ἔργα καὶ μάλιστα τὴν μετάδοσή τῆς «Ἰ-
λιάδα» ποῦ ἔτυχε νὰ διαβάσω ἓνα κομμάτι τῆς στὴ
Γραμματικῇ τοῦ Ρερνοῦ. Σ' ἔπαιο βιβλιοπωλεῖο κι'
ἀν ἔγραψα δὲν εἶχαν. Θὰ σὰς χρωστῶ μεγάλη χά-
ρι ἀν σημειώσητε σὲ μιὰ ἄκρη τῆς «Φυσικῆς» τὸ
μέρος ποῦ μπορῶ νὰ βρῶ τὰ ἔργα Σας.

Νὰ μὲ συμπαθήσητε γιὰ τὴ σκοτοῦρα ποῦ Σὰς
δίδω μ' αὐτὴ τὴν ἐπιστολή μου,

Δικός σας

Μεγάλε εὐεργετή τοῦ Γένου μας

Μὲ θιαμασμὸ μεγάλο παρακολούθησα, ἔσο ἡ
φτωχὴ μου δύναμι μὲ ἄφινε, τὸν μεγάλον ἀγῶνα
γιὰ τὴν πραγματικὴν ἀναγέννησι τοῦ γένου μας καὶ
χωρὶς θὰ θέλω νὰ σὰς κοπλιμεντάρω πάντοτε σας
ἐθαύμασα γιὰ τὴν δράση σας στὸ ζήτημα τὸ γλωσ-
σικό.

Ὅξου ἀπὸ τὴν μεγάλη σας λογοτεχνικὴν ἐργα-
σία, ποῦ ἐγὼ ἀδυνατῶ νὰ τὴν ἐχτιμήσω ὅσο τῆς
πρέπειται μὰ ποῦ μὲ τὸ αἶσθημα μου στὰ λίγα κα-
μάτια ποῦ ἔτυχε νὰ διαβάσω καὶ ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα
σας καὶ ἀπὸ τὸ Κύκλωπα σας καὶ ἀπὸ τὸ Ταμπου-
ρᾶ καὶ Κόπανο ποῦ ὁ Ἑλβετικὸς Μῦθος μὲ μάγε-
ψε. Τὰ λίγα κομμάτια λέω ποῦ διάβασα τὰ αἰσταν-
θηκα βαθειά.

Θὰ τὸ θεωροῦσα ἐφτόχημα μου ἀν εἶχα τὴν τι-
μὴ νὰ μοῦ στέρνατε τὰ ἔργα σας γιὰ νὰ μπορέσω νὰ
τὰ διαβάσω καὶ ἐγὼ καὶ νὰ τὰ δεῖξω καὶ σὲ ἄλ-
λους ἐμόφρονες μὴ φανατισμένους ἀπὸ τὴν ἀμάθειαι
καὶ τὴν κακοβουλίαι.

Περιμένω πάντοτε, ἕνας πιστὸς ἀπάνου στὴν
ἰδέαι καὶ ἕνας θιαμαστής σας

Μὲ σεβασμὸ

*** τῆς 4 τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1912

Σ' ὅσους φίλους μᾶς γράφουσι νὰν
τοὺς στέλνοῦμε τὸ «Νουμά», ἀναγκαζό-
μαστε νὰ παρατηρήσοῦμε πῶς μᾶς εἶναι
ἀδύνατο νὰν τοὺς στέλνοῦμε χωρὶς προ-
πλερωμῆ. Ἔς πρὸς αὐτὸ ἡ ἀπόφασή μας
εἶναι τελιωτικῆ.

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΠΟΙΪΑ ΤΟΥ ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΑ (*)

Τὸ ποίημα τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα εἶναι ἀπὸ τὰ ἔργα ποῦ διαβάζονται ὄχι μόνο δίχως νὰ κουράζουν, ἀλλὰ μὲ σπάνιο ἐνδιαφέρο.

Ὁ ποιητὴς μὲ τὸ σκοπὸ νὰ ἐξευγενίσῃ, τὸ ἐναντίον καταστρέφει τὸν καθαρὸ καὶ γερὸ χαραχτήρα τῆς δημοτικῆς γλώσσας, μὲ τὰ φτιασίδια καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἀρχαϊσμοῦ. Μολοντί προσπαθεῖ νὰ μπᾶσῃ στοὺς στίχους του τίς ἀγνές καὶ δυνατές φωνές τῆς δημοτικῆς Μούσας, δὲ μᾶς φέρνει τίποτ' ἄλλο παρὰ ἓναν ἀστενικὸ καὶ πνιγμένον ἀντίλαλο. «Βλέπουμε, λέει ὁ Rambaud, πὼς μίᾳ ποιῆσῃ ὄλο φωτιά, μίᾳ λάβῃ φλογισμένη ποῦ ἀναπηδᾷ ἀπὸ τῆ δημοτικῆ φαντασία πάγωσε ὀλάκαιρη στὰ χέρια ἑνὸς ραψωδοῦ σκοτισμένου, ἑνὸς Ὀμηροῦ χωρὶς πνέμα».

Μέσα στὸ ποίημα τρία αἰσθήματα ξεχωρίζουν περισσότερο, ἡ ἀξία καὶ ἡ δύναμη, ἡ σωματικὴ ὁμορφία καὶ ὁ ἔρωτας, ἡ πίστη. Ὁ ποιητὴς θέλει νὰ παρουσιάσῃ τὸ Διγενῆ ὑπόδειγμα ὄχι μόνο πολεμιστῆ, μὰ καὶ καλοῦ συζύγου, καθὼς ἡ Εὐδοκία χαρακτηρίζεται ὡς ἰδέα τῆς πίστεως καὶ τῆς ὑποταγῆς, καὶ γιὰ τοῦτο τὰ δυὸ ἐκφραστικὰ ἐπεισόδια τῆς ἀπιστίας τοῦ ἥρωα, περαστικὲς παρεκτροπές, λογίζονται ὡς ὀλέθρια ἔργα τοῦ Σατανᾶ. Στὶς ὑποψίες τῆς γυναίκας τοῦ ὀνίκητος ἥρωα ἀπαντᾷ μὲ ψευτιές καὶ ὑπουλόγητες, πὼς τάχα γύριζε στὰ βουνὰ κυνηγώντας λιοντάρια καὶ λάβρια. Ὅμως ἔτσι ὁ χαραχτήρας τοῦ ἥρωα φανερώναται ἀσταθῆς καὶ μισητὸς ἐσωτερικώτερα. Δὲν εἶναι βέβαια στοιχεῖο ἀντριμοῦ οἱ κλάφες γιὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του καθὼς καὶ οἱ θρήνοι γιὰ τὴ μητέρα του, ψυχροὶ καὶ αἰσθηματολογικοὶ ἔπως μᾶς φανερώνονται. Τὰ μέρη αὐτὰ ἀντιπροσωπεύουν τὰ μοιρολόγια, θρήνους ἐπικήδειους ποῦ στὴ δημοτικῆ ποιῆσῃ κλείνουν τόση ἐνεργητικὴ ἐκφραση καὶ δείχνονται μὲ μίᾳ συγκινητικῆ ὁμορφίᾳ ὡς ἀληθινὰ δάκρυα, ἀληθινοὶ λυγμοί! Φανερώτατη εἶναι ἡ σχέση ποῦ ἔχει τὸ ποίημα μὲ τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια. Χρειαίεται μίᾳ σοβαρῆ μελέτη γιὰ νὰ προσδιορίσῃ καὶ μᾶς δεῖξῃ ἀπ' ὅλες τίς μεριές τὴν τέτοια σχέση. Βοηθήματα μποροῦνε νὰ σταθοῦν οἱ ἐργασίες τοῦ Ντίτεριχ, τοῦ Κρουμπάχερ καὶ μάλιστα τοῦ Πολίτη. Παρατηροῦμε ὅμως πὼς ἐνῶ στὴ συλλογῆ τοῦ Πάσσοβ βροσκοῦμε 23 τραγοῦδια τοῦ Ἀκριτικοῦ κύκλου, τὸ

1909 ἔχομε 750 τέτοια τραγοῦδια ποῦ 70 μόνῃα γιὰ τὸ θάνατο τοῦ ἥρωα.

Ἡ δημοτικὴ ποιῆσῃ ἀσχολήθηκε περισσότερο στὸ στερνὸ ὑπεράνθρωπο πάλεμα τοῦ δυνατοῦ πολεμιστῆ μὲ τὸ Χάρο, τοῦ ἀνίκητου ἥρωα ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους ἐναντία σὲ κείνον ποῦ νικά κάθε ἄνθρωπο. Ὁ ἀγῶνας αὐτὸς θυμίζει τὸ πάλεμα τοῦ Ἡρακλῆ μὲ τὸ θάνατο. Τὸ φοβερὸ μάλωμα στὰ μαρμαρένια ἁλώνια ποῦ ὁ Χάρος φαίνεται πρῶτα νικημένος καὶ ὕστερα νικητῆς, ἔδωσε θέμα στοὺς ραψωδοῦς γιὰ ὠραϊότατα τραγοῦδια ποῦ κάμποσα ἀχνάρια τους διατηρήθηκαν στὸ ποίημα τοῦ Ἀκρίτα.

Τὸ χαρακτηριστικὸ εἶναι πὼς στί; διάφορες ἔκδοσες τοῦ ποιήματος, δὲν ἀπαντοῦμε, ἔτι σὲ πολλὰ τραγοῦδια ἀναφέρεται πὼς ὁ Διγενῆς ἐπνιξε τὴ γυναίκα του σ' ἓνα τελευταῖο ἀγκάλιασμα γιὰ νὰ μὴν ἀποχτηθῆ ἀπὸ ἄλλους ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατό του. Τὸ ἐναντίον βλέπουμε τὴν Εὐδοκίᾳ νὰ πεθαίνῃ ἀπὸ τὴ λύπη τῆς τὴν ἴδια ὥρα ποῦ ὁ Διγενῆς ξεψυχᾷ.

Τὴν ὥρα τοῦ θανάτου ὁ Διγενῆς δηγιέται, κατὰ τὴν ἔκδοσῃ τοῦ Escuriale, στὰ 300 παλληκάρια τὰ θυμαστὰ ἀντραγαθῆμάτῃ του. Τοῦτο ἔδωσε ἀφορμὴ σὲ πολλοὺς νὰ σχετίσουν τὸ ποίημα μὲ τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια ποῦ πάντα τὸ παλληκάρι ποῦ πεθαίνει θυμίζει στὰ συντρόφια του τὰ κατορθώματα τῆς ζωῆς του. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς σὲ πολλὰ μέρη ἀπὸ τὸ ποίημα τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα, ἀναγνωρίζονται στίχοι ὀλάκαιροι ἀπὸ τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια. Ὅλες αὐτὲς οἱ σχέσες φαίνονται ἀληθινώτερες ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ὁ Κρουμπάχερ ἀπόδειξε πὼς κανένα κείμενο ἀπ' ἔσα ἔχομε ὡς τώρα γιὰ τὸ ποίημα δὲν ἀναφέρεται παλαιότερα ἀπὸ τὸ 15ο αἰῶνα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἴδια τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια μᾶς παρουσιάζουν μίᾳ συγκρατητῆ ἀπὸ τοὺς παλιοὺς αἰῶνες ἐπικὴ ἐξήγησῃ.

Ὁ Πολίτης μᾶς εἶπε τὴν αἰτία γιὰτὶ ὁ ἓνας συγγραφέας ἤτ'οἱ πολλοὶ τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα μεταχειρίστηκαν αὐτὸ τὸν τρόπο. Δὲ σκόπευαν νὰ γράφουν ἐπικὸ ποίημα μόνῃα θέλανε νὰ δηγηθοῦν μίᾳ ἱστορία σὲ στίχους, σύμφωνα μὲ τὸ ὑπόδειγμα τῆς περίφημης ἱστορικῆς σύναψῆς τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ. Διαλέξανε γιὰ τοῦτο ἀπὸ κάθε μῦθο καὶ δήγησῃ, ἔτι τοὺς φάνηκε ἱστορικὸ πετῶντας τὰ φανταστικὰ στοιχεῖα καὶ βάνοντας μερικὰ ἐπεισόδια ποῦ τοὺς φαίνονταν πὼς βρισκόντανε σὲ ἀρμονία μὲ τὸ σύνολο ποῦ τὸ στολίσανε κατόπι μὲ τοπικὲς περιγραφὰς χλιῶν εἰδῶν, ἠθικὰ παραδείγματα καὶ χρηστὲς διδασκαλίες. Χωρὶς νὰ κατορθώσουν ἓνα ἐξῆπος ἐφάμιλλον τῆς Ἰλιάδος» ἔπως θέλει ὁ Πολίτης,

(*) Κοίταξε ἀριθμὸ 485.

ὅμως σὲ ἄλλα χέρια αὐτὰ τὰ ζωηρὰ καὶ γερὰ τραγουδία θὰ εἶχανε δημιουργήσει ἕνα ποίημα ἀληθινὰ ἔθνικο. Γιατί πάντα μᾶς ἀφήνουν νὰ νοιώσουμε πῶς μὲ τὸν ὑμνημένον ἥρωα, χαλαστὴ τῶν θερίων καὶ τῶν ληστῶν συμβολίζουσε τὸν αἰώνιο καὶ ἀκατάπαυστο ἀγῶνα τοῦ ἑλληνισμοῦ κατὰ τῶν μουσουλμάνων.

P. E. PAVOLINI

ΑΠΟ ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ

M. ΜΥΡΑΤ

Μὲ τὸ ἑακουσμένο ἔργο τοῦ Ροστάν ἢ νεοελληνικὴ σκηνὴ ἀπέχτησε τὸν καλλιτέχνη της. Τὸ Μήτσο Μυράτ. Ὁ Θωμᾶς Οἰκονόμου εἶναι «δάσκαλος», κ' ἔτσι δὲ λογαριάζεται, εἶναι «ἐκτός συναγωνισμοῦ». Καὶ μένει μόνος, γιὰ τὴν ὄρα, ὁ Μυράτ.

Εἶδες τὸν Κοκλὲν στὸ ρόλο τοῦ Συρανό; Ἐξέχασέ τονε. Ἄφισε καταμέρος καὶ τὴ γκρίνια τοῦ Ρωμιοῦ, νὰ μὴν τοῦ ἀρέσει τίποτε, νὰ βρῖσκει ξυνὸ καὶ τὸ πὺ γλυκὸ κρασί, ἅμα τοῦ προσφέρνεται σὲ δικὸ του ποτήρι, σὲ ποτήρι κατασκευασμένο στὸν τόπο του καὶ ἀπὸ συντοπίτη του τεχνίτη — ἄφισε καταμέρος καὶ τὴν ἄλλη δὲ ἀρρώστεια μας, νὰν τάρνιούμαστε ὅλα γιὰ νὰ φαινόμεστε ἑμεῖς τάχα πῶς κάτι εἴμαστε, νὰν τὰ βρῖσκουμε ὅλα ἄτεχνα, γιὰ νὰ δείχνουμε τάχατες πῶς κατέχουμε ἑμεῖς τὰ μυστικά τῆς Τέχνης, — μὲ λίγα λόγια νὰ, πάψε ἐπιτέλους νᾶσαι *Ρωμῖος* καὶ γίνου γιὰ μιὰ στιγμὴ *ἄνθρωπος* καὶ ὅστερα ἔλα νὰ κουθεντιάσουμε γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ Μυράτ στὸ Συρανό.

Πάρτε με γιὰ χυδαῖε καὶ ἀμόρφωτο χωριάτη, μὰ δὲ θὰ πάψω νὰν τὸ φωνάζω πῶς ἀπὸ τὴ βραδιὰ πού εἶδα τὸ Μυράτ Συρανὸ περηφανεύομαι σὰ Ρωμῖός... καὶ σὰν ἄντρας. Αὐτὸ γυναῖκες μεσουρανοῦνε σήμερα στὸ θεατρικὸ μας οὐρανό. Διάβολε! Χρειαζότανε κ' ἕνας ἄντρας πλάι τους — καὶ βρέθηκε.

ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Ἕνα παιδάκι τετραπέρατο, ἕνας τσαχπινάκος, ὁ Γιώργος Παπᾶς, ἐννιά χρονῶνε βερζεδοῦλης, σκάρωσε ἕνα δραματάκι ἠρωϊκὸ — καὶ κάπως κωμικὸ, — τὸ «Μεσολόγγι» καὶ τὸ παράστησε μ' ἄλλα παιδάκια συνομήλικά του ἕνα δειλινὸ στὸ θέατρο Κυβέλης.

Γράφανε οἱ φημερίδες σωρὸ πράματα, ἔξυπνα καὶ κουτά, γι' αὐτὴ τὴν παράσταση, χωρατέψανε, σοδαρευτήκανε, κοροϊδέψανε, μὰ κείνο ποῦπρεπε νὰ δοῦνε καὶ νὰ ποῦνε, δὲν τὸ εἶδανε καὶ δὲν τὸ εἶπανε. Πῶς τὸ δραματάκι τοῦ Παπαδάκου ἔχει ἕνα χάρισμα μεγάλο, ζηλευτό, πού θὰν τὸ λαχταροῦσε κ' ἕνας Παντελίδεος καὶ Ἀβερῶφειος συγγραφέας — καὶ τὸ χάρισμά του εἶναι ἡ *λογικὴ σειρά* πού κρύβεται κάτω ἀπὸ τὸν παιδιάτικο διάλογό του καὶ ἀπὸ τίς κωμικοτραγικὲς σκηνές του.

Καὶ γιὰ νὰ ὑπάρχει λογικὴ σειρά, ἀπόδειξη τρανὴ πῶς κανένας μεγάλος δὲν ἔβαλε τὸ χέρι του σ' αὐτὸ τὸ παιδιάτικο διαβολοῦργημα.

Τὰ ἴδια μποροῦνε νὰ εἰπωθοῦνε καὶ γιὰ τὴν κωμῶδια «Ὁ Συνταγματάρχης» πού τὴν ἔγραψε ὁ κ. Ἀλέξαντρος, ὁ ἑπταχρονίτης γιὸς τῆς κ. Κυβέλης.

Ὁ «Συνταγματάρχης» παραστάθηκε τὸ ἴδιο δειλινό, ὅστερ' ἀπὸ τὸ «Μεσολόγγι». Τὸ «Γιὰ τὴν τιμὴ τῆς ἀδερφῆς» τοῦ κ. Κ. Μιχαλόπουλου παραστάθηκε ἄλλο βράδι στὸ «Ἀθήναιο».

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΤΗΣ

ΤΟ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ (*)

H ΚΕΡΑ

Κοίταξε Ἀσήμω ποιὸς χτυπάει στὸ παράθυρο ;
(Ἄλλη δούλα ἔρχεται στὸ παράθυρο τᾶνοίγει καὶ μιλεῖ μέναν ἀπόξω).

H ΑΣΗΜΩ (ἀπὸ τὸ παράθυρο)

Κερά μου λέει καὶ ἀφτὸς γιὰ ἕν' ἄλλο ἀγόρι.

H ΚΕΡΑ

Τίνος;

H ΑΣΗΜΩ

Τοῦ χτίστη τοῦ χωριοῦ.

H ΚΕΡΑ

Δὸς μου ἀπὸ καὶ τὴ λάσπη.

(Ἡ Ἀσήμω φέρνει μιὰ πλαδένα μὲ λάσπη. Ἡ Κερά ἀγκιζοντας τὴ λάσπη μὲ τὰ δάχτυλά της σὰ νὰ τὴν ἐζύμονε).

Νὰ κάνει τῶ,τι κάνω τόρα.

H ΑΣΗΜΩ (δυνατὰ στὸ παράθυρο)

Κι ἀφτὸς χτίστης!

(τὸ κλεῖ καὶ ξανάρχεται στὴ θέση της).

ΟΙ ΔΟΥΛΕΣ (μαζὶ ὅλες)

Ἀφέντισα καμαρωμένη κ' ἠλιογεννημένη
τὸν Ἥλιο πού ἔχεις πρόσωπο καὶ τὸ Φεγκάρι ἀστήθι

(*) Κοίταξε ἀριθ. 480, 481 488, 484 καὶ 485.

ἀπάνου στὰ τριαντάφυλα κι ἀπάνου στὰ μιμίτσια
παίξε μας τὸ χρυσόμηλο στὰ κρινοδάχτυλά σου.

(Ἡ Κερά κάνει νὰ παίζει τὸ χρυσόμηλο·
ξαναχτυπάνε τὸ παράθυρο).

Η ΚΕΡΑ (μὲ θυμὸ)

Ποιὸς εἶναι πάλε ; Κοίτα μιὰ στιγμὴ Κρουστάλω.

(Τρίτη δούλα ἔρχεται στὸ παράθυρο τάνοι-
γει καὶ μιλεῖ μὲναν ἀπόξω).

Η ΚΡΟΥΣΤΑΛΩ (ἀπὸ τὸ παράθυρο)

Κερά μου κι ἄλλη γένα.

Η ΚΕΡΑ (φουρκισμένη)

Τώρα θὰν τῆς δεῖξω !

Κρουστάλω φέρε μου ἀπὸ κεῖ γλήγορα ξίδι.

(Ἡ Κρουστάλω φέρνει ἕνα μπουκαλάκι μὲ ξίδι. Ἡ
Κερά φέρνοντας στὸ στόμα τῆς τὸ μπουκαλάκι
καὶ ξινίζοντας τὰ μούτρα τῆς).

Ἄποιοι κι ἂν εἶναι ἡ γένα πίκρες τῆς σταλάζω.

Η ΚΡΟΥΣΤΑΛΩ (δυνατὰ στὸ παράθυρο)

Πῶς εἶναι ἡ γλύκα δὲ θὰν τὴν ἰδεῖ ποτές τῆς !

(τὸ κλεῖ κ' ἔρχεται στὴ θέση τῆς).

ΟΙ ΔΟΥΛΕΣ (βλες μαζί)

Ἄφέντρα στὸ παλάτι σου χρυσὸς καντίλες φέγκουν
καὶ στένουν χρυσοστέφανο μὲς τὰ χρυσὰ μαλιά σου.

Ἄφ τὰ χρυσὰ παπλόματα πού σάπαλοσκεπάζουν
παίξε μας τὸ χρυσόμηλο μὲς τὰσημένια χέρια.

(Ἡ Κερά πετάει τὸ χρυσόμηλο νάρχισι τὸ παι-
χνίδι τῆς. Ὁ Γιανάκης δρμάει ἀξάφνα ἀπὸ
τὴν πόρτα καὶ τὸ πιάνει αὐτό. Οἱ Δούλες
ἀλαφιάζονται καὶ παραμερίζουν).

Η ΚΕΡΑ (ἀλαφιασμένη)

Ποιὸς εἶν' ἀφτός πού μᾶρπαξε τὸ χρυσὸ μῆλο ;

Ο ΓΙΑΝΑΚΗΣ (γενναῖα)

Ἐγὼ εἶμαι ! Ἐγὼ καὶ τὸ κρατῶ καὶ δὲ στὸ δίνω.

Η ΚΕΡΑ

Δὸς μου τὸ πίσω καὶ φλουριά θὰ σὲ γιομίσω.

Ο ΓΙΑΝΑΚΗΣ

Φωτιά νὰ κάψει τὰ φλουριά καὶ τὰ χρυσὰ σου.

Η ΚΕΡΑ

Ἡ Στριγγλα ἡ ἀδερφή μου σῆχει ὀρμηγεμένο.
δὸς μου το πίσω καὶ τὴ μοῖρα σου θάλάξω....

Ο ΓΙΑΝΑΚΗΣ

Δὲ μὲ φοβίζει ἀφέντισα τὸ ριζικό μου
κι οὔτε τὴν ἀπονία σου ἤρθα νὰ σοῦ χαλάσω.

Η ΚΕΡΑ

Δὸς μου το πίσω κι ὅ,τι θέλεις ζήτησέ μου....

Ο ΓΙΑΝΑΚΗΣ

Ἄκου λοιπὸν ἀφέντρα. Θέλω νὰ μοῦ δεῖξεις
τὸ μονοπάτι πού θὰ βρῶ τὴν Ἀνεράηδα
τοῦ βουνοῦ καὶ τὸ μῆλο σοῦ τὸ ξαναδίνω.

Η ΚΕΡΑ

Τὴν Ἀνεράηδα τοῦ βουνοῦ γυρέβεις τώρα ;

(κοιτάζοντάς τον καὶ κουνιώντας τὸ κεφάλι τῆς)

Δὲ μοῦ γιομίζουνε τὰ κότσια σου ὡς τὸ τέλος....

Ο ΓΙΑΝΑΚΗΣ

Τὸ δρόμο νὰ μοῦ δείξεις (εἰρωνικὰ) κι ἄσ' τὴν ψυχο-
|πόνια....

Η ΚΕΡΑ

Καλά ! νὰ πάρεις τὸ δεξὶ τὸ μονοπάτι

πού θὰ σὲ βγάλει πέρα στοῦ Ἀσπρου τοῦ γιοφύρι !

Ἐκεῖ σὰ φτάσεις νὰ κρυφτεῖς πίσω στοὺς σκίνους

κι ὄντας θὰ βγοῦν οἱ Ἀνεράηδες νὰ χορέψουν

νὰ μὴ βιαστεῖς ἀφ τὴν ἀρχὴ μόνε στὸ τέλος

πού θάρχησούν τὰ κοκόρια νὰ λαλάνε

νὰ βγεῖς μόρμη καὶ νὰ χυθεῖς μὲς τὸ σωρὸ τους

καὶ τὴν ὄραιοστεφανομένη μὲ θυμάρια

ἐκείνη ἐσὺ νὰδράξεις καὶ μὴν τὴν ἀφίνεις

μὴ φοβηθεῖς καθόλου καὶ θὰν τὴν κερδίσεις

ἐκείνη εἶναι ἡ Νεράηδα τοῦ βουνοῦ πού θέλεις.

Ο ΓΙΑΝΑΚΗΣ

Κερά κι Ἀφέντρα πάρε τὸ χρυσὸ σου μῆλο.

(τὸ πετάει καὶ χάνεται ἀπὸ τὴν πόρτα).

→←

Ἄσπροπόταμος κατεβαίνει ὀρμητικὸς. Βα-
θειὰ φαίνεται τὸ γιοφύρι τοῦ Μανώλη στὴ σκοτεινιά
τοῦ μεσονυχτιοῦ. Στὴ δεξιὰ ἀκροποταμιᾶ τοῦ Ἀ-
σπρου στὴ χλοημένη πλατωσιὰ οἱ Νεράηδες τῆς
στεριάς κ' οἱ Νεράηδες τοῦ γιாலοῦ ἀσπροφορεμένες
μόλις ἔχουν βγεῖ ἀπὸ τὸ λουτρό τους καὶ συγυρί-
ζονται. Πέρα στοὺς σκίνους φαίνεται κρυμμένος ὁ
Γιανάκης.

ΜΙΑ ΝΕΡΑΗΔΑ (προσκαλώντας τίς ἄλλες)

Ἐλάτε νύφες τῆς στεριάς καὶ νύφες τοῦ πελάγου

στὰ νερά τοῦ Ἀσπροπόταμου δροσολουσομένες νύφες

ἐλάτε ἐμπάτε στὸ χορὸ πέρα ὁ Χριστὸς γενιέται.

Ἀφεῖστε τώρα τὴν ὄχτριτες καὶ τὸ Σάββατο ἐδῶ εἶναι.

Τώρα στὴς ἀκροποταμιᾶς τὴν ἀνθισμένη ἀλάνα

δόστε ἀδερφές τὰ χέρια σας καὶ τὸ χορὸ ἀρχινάτε

γιατὶ σὲ λίγο τᾶκροχτα μεσάνυχτα σημαίνουν

μὲ τὴ λαλιά τοῦ πετεινοῦ μὲ τὴ στριγγιά φωνὴ τοῦ

(Πιάνονται διες οἱ Νεράηδες καὶ χορεύουν τὸν ἀε-

ρικὸ χορὸ τους. Ἀκούγεται μιὰ οὐράνια ἀρμονία.

Η ΝΕΡΑΗΔΑ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ (σέρνοντας τὸ χορὸ)

Ἐχω βασιλείο τίς κορφές ἔχω καὶ τὰ στεφάνια

κ' ἐμένα πρωτοχαιρεταῖ ὁ Γῆλιος (*) σὺν ξυπναῖι

(*) Δυσάμαι πού θὰ μιλήσω γιὰ γλωσσολογικὸ ζήτημα
Καὶ τὸ κάνω ὄχι γιατί μοῦ κατηγοροῦν ἄλλοτε τὸν τύπο «
Γῆλιος», ὅσο γιὰ νὰ πῶ τὴν αἰσθητικὴ γλύκα πού μοῦ δίνει
ὁ «Γῆλιος» γιατί νιώθω νὰ κατέχει μέσο του καὶ τὴ Γῆς ἐπι-
ἴσως νὰ στηρίζεται πρὸ καλά ὁ τύπος «ὁ Νῆλιος» δὲν τὸ ξε-
τάξω. Μὰ τὰ δυὸ ὄγρὰ Γ καὶ Λ τὰ βρῆκα τόσες φορές νὰ
τἀνέχεται ἡ Ρωμᾶτικὴ φυχὴ κέθω μάλιστα πού μόλις ἀκούγε-
ται ἀπὸ τὸ Γ.

και γὼ τὸν στερνοχαιρετάω μὲς τὸ βασιλεμά του.
Παλάτια ἔχω κρουστάλινα μὲ πάγους καὶ μὲ χιόνια
ποὺ πόδι δὲν τὰ πάτησε καὶ μάτι δὲν τὰ ξέρει
κι οὔτε ὁ Ἄητὸς δὲ μπόρεσεν ἴσα μὲ καὶ νάνεβει.
Ἔχω μπαξέδες πλουμιστοὺς μὲ θρούμπι μὲ θυμάρι
ποὺ ἡ μυρουδιά τους χύνεται κι ἀνοίγει τὴν καρδιά μου.
Ἔχω βρουσούλες δροσερὲς καὶ γάργαρες ἀνάβρες
ποὺ οἱ πιστικοὶ τὰ πρόβατα φέρνουνε καὶ ποτίζουν.
Ἔχω νῆλᾶτια θεόρατα κισσοπεριπλεμένα
κ' οἱ λυγρὲς στὸν ἥσικιο τους πὼς καρδιοκαρτεράνε
νὰ κρυφοκουβεντιάσουνε μὲ τὸν τραγουδιστὴ τους
ποὺ ἀπὸ μακριὰ ἡ φλογέρα του στὶς ράχες ἀντηχάει.
Κ' ἔχω καὶ τᾶξετίμητο μῶλιπε δαχτυλίδι
νὰν τὸ φορῶ στὸ χέρι μου κ' ἡ Νύχτα νὰ ζουλέβει
καὶ νὰ μοῦ λέει: Καλοκυρὰ βγάλτο τὸ δαχτυλίδι
ἔχεις καὶ τὸν Ἀβγερινὸ καὶ τὸν Ἀποσπερίτη
στὰ μάτια σου ἄφισε καὶ μὲν τὴν ἔρημη τὴν Πούλια.

Ὅρμαίε ὁ Γιανᾶκης ἀπὸ τὴν κρυψώνα του καὶ
τὴν ἀρπάζει ἀπὸ τὰ μαλιά της τὰ ὄριοστεφανομέ-
να μὲ θυμάρια καὶ τὴ σφίγκει δυνατά. Οἱ ἄλλες Νε-
ράηδες τὰ χάνουν ἀπὸ τὴν ἀξαφνιά ἀφίνουν τὸ χορδὸ
καὶ παραμερρίζουν τρομασμένες. Παλέδει ἡ Νεράηδα
τοῦ βουνοῦ νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸ σφίξιμο τοῦ Γιανᾶκη
μὰ τοῦ κάκου. Τὴ σφίγκει ἐκεῖνος ἄφοβα ὀλοένα
περσότερο καὶ κείνη χωρὶς νὰ μιλεῖ πιά καθόλου ἀρ-
χίζει νὰ μεταμορφώνεται καὶ γένεται σκυλί. Ὁ Για-
νᾶκης δὲν τὴν ἀφίνει. Γίνεται φίδι· ὁ Γιανᾶκης τὴν
κρατάει σφιχτότερα. Γίνεται φωτιά κι ὁ Γιανᾶκης
ἀτάραχος χαμογελάει. Ἀκούγεται ἀπὸ μακριὰ ἡ
λαλιά τοῦ πετεινοῦ καὶ πάθει ἡ μουσική.

ΟΙ ἈΛΛΕΣ ΝΕΡΑΗΔΕΣ

Ὁ πετεινὸς ἐλάλησε! Πᾶ' ἡ ἀδερφή μας!....
(ἔπλόνουν τὰ μαγνάδια τους καὶ χάνονται. Ἡ Νε-
ράηδα τοῦ βουνοῦ λαβαίνει τὴν πρώτη της
μορφή καὶ στέκεται συμαζομένη).

Ο ΓΙΑΝΑΚΗΣ (ἀφινοντάς τη)

Σὺ εἶσαι ἡ Νεράηδα τοῦ βουνοῦ ;

(Ἀκολουθεῖ)

ΓΙΑΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΤΗ ΝΥΧΤΑ

Τὴ νύχτα ὁ ἀγέρας στὰ παράθυρά μου
Τῶπε· δὲ σωθήκαν τὰ βάσανά μου.—
Τί; Δὲ σωθήκανε; Θάρθουνε κι ἄλλα; —
«Τώρα περίμενε τὰ πὺδ μεγάλα!»

Τὰ ὄνειρα σβύσανε κ' ἔφεξ' ἡ ἀλήθεια,
Κι ὄλα τὰ σκόρπισε τὰ παραμύθια·
Τώρα πιά τίποτα δὲ μὲ τρομάζει. —
«Ὁ Χρόνος ἔρχεται κι ὄλα τ' ἀρπάζει!»

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ἰδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΪΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ἄρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνηρημένη χρονιάτικη: Γιά τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν
Κρήτη ἄρ. 10. Γιά τὸ ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12,50.—Γιά
τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τμήμητες συνηρημῆς (3 ἄρ
τὴν τριμηνία).—Κανένας δὲ γράφεται συνηρημητής ἂν
προπλερώσει τὴν συνηρημὴ του.

20 λεπτά τὸ φύλλο. — Τὰ περιεσμένα φύλλα που-
λιούνται στὸ γραφεῖο μας διπλὴ τιμὴ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὄλα τὰ κίосκια, καὶ στὶς ἐπαρ-
χίες σ' ὄλα τὰ πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

Ο ΨΕΥΤΟΜΩ·Υ·ΣΗΣ (*)

Προσέχετε ἀπ' τοὺς ψευτοπροφήτες,
ποὺ σὰς ἔρχονται μὲ φορέματα προ-
βάτων, κ' εἶναι ἀπὸ μέσα λύκοι ἀρ-
παχτικοὶ. Ἀπ' τοὺς καρπούς τους θὰν
τοὺς νιώστε.

Ἐθαγγέλιο Μαθθ. 43 (VII 15-16).

Ὅταν κυκλοφόρησε τὸ παρασμένο φύλλο τοῦ
«Νουμά», κάποιος φίλος μοῦ εἶπε «καλὰ καὶ με-
τρημένα καὶ χωρὶς ὑπερβολῆς τὰ λές, μὰ τοῦ κά-
νεις μεγάλη τιμὴ τοῦ Θεοδωρόπουλου νὰ τὸν παίρ-
νεις στὰ σοβαρά· αὐτὸς εἶναι κωμικὸ πρόσωπο». Τὰ
λόγια του αὐτὰ καθὼς καὶ τὴν παροιμία «ὅποιος ἀ-
νακατέθεται μὲ τὰ πτερά τὸν τρῶν οἱ κόττες» θυ-
μήθηκα σὰ διάβασα στὸ τελευταῖο φύλλο (ἀριθ. 23)
τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Ἐργατῶν» (=μιά ψήφος
στὴν ἐκτελεστικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐργ. Κέντρου) τῆ
δηθεν ἀπάντησῃ τοῦ κυρίου ἐκείνου. Στὸ ἄρθρο μου
ἐκεῖνο, θὰ θυμάται ὁ ἀναγνώστης τοῦ «Νουμά»,
εἶχα ἀποφύγει, ἂν καὶ χτυποῦσα *πρόσωπο* (κι αὐ-
τὸ τὸ ἔκανα, ἔχι· γιὰ τὸ θεωροῦσα *σοβαρὸ*—τέτοια
ἰδέα ποτὲ δὲ μοῦ ἦρθε στὸ μυαλὸ ἀφ' οἷτου τὸ
γνώρισα—μὰ γιὰ τὴν με παρεκάλεσαν *ἐργάτες* νὰ

(*) Κοίτα φῶλ. 485 «Τὸ ἐργατικὸν μὲς κίνημα».

κριτικῶν τὸν κ. Νομ. Σύμβουλο) νὰ ξεπέσω σὲ προσωπικὲς βρισιᾶς ἐναντίον του· ἂν κ' ἔχω τὴ συνήθεια νὰ γράφω ἀκριβῶς β,τι σκέπτομαι καὶ ὅπως τὸ σκέπτομαι, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴ δώσω λαβὴν σὲ κακῆθεις ὑπόνοιες (ποῦ ὁ κ. Νομ. Σύμβουλος, ἐν τούτοις ἂν καὶ ξέρει πολὺ καλὰ πῶς οὔτε ὑστεροβουλία, οὔτε ἐλπίδα ψωμίματος, οὔτε προσωπικὸ συμφέρον μὲ κινεῖ, εἶναι τόσο ἐντιμὸς νὰ ὑπαινίσσεται), δὲν εἶπα κἀν καθαρὰ πῶς εἶναι ἐκμεταλλεὺς τῶν ὀσίων καὶ ἱερῶν μιᾶς ἰδέας — πρᾶμα ποῦ ἀγράφαντα πιστεύω καὶ ποῦ ἐπανελημμένως ἐδήλωσα καὶ σ' αὐτὴν ἀκόμα τὴν κυρία του.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀρθρου μου εἶτανε κυρίως ἓνα; Πῶς ὁ κ. Νομ. Σύμβουλος τοῦ ΕΚΑ ποῦ ὁ ἴδιος ἀναγνώρισε τὴν ἀνάγκη νὰ συνειθίσουν οἱ ἐργάτες τὴν αὐτοτέλεια, τὴν αὐτενέργεια κ.λ. δὲν ἔκανε κανένα βῆμα γιὰ νὰ τοὺς μορφώσει καὶ μ' ἔλα τὰ δυὸ χρόνια ποῦ πέρασαν δὲν κατορθῶνουν οἱ ἐργάτες τοῦ ΕΚΑ οὔτε βῆμα νὰ κάνουν χωρὶς αὐτόν; Ξέρω πῶς ὁ κύριος αὐτὸς τύπωσε δυὸ φορές προγράμματα μαθημάτων — μὰ τὸν προκαλῶ νὰ δηλώσει ἐπὶ τῇ λόγῳ τῆς τιμῆς του ἂν σκεφτότανε νὰ γίνουνε σοβαρὰ μαθήματα, ἂν δὲν εἶτανε τὰ προγράμματα ἐκεῖνα κόλπα προεκλογικὰ. Εἶμωνα τόσο εὐγενῆς νὰ μὴ ἀναφέρω ἰδιαιτέρες προσωπικὲς μου συνομιλίαι μὲ τὸν κύριον αὐτόν — πρᾶμα ποῦ θὰ κάνω, βλέποντας, πῶς προαναγγέλλει γιὰ λόγους δημοσκοπικοὺς νὰ θίξει πράγματα ποῦ ὁ ἴδιος μὲ δεδικάωσε πῶς γι' αὐτὰ στενοχωρήθηκε καὶ λυπήθηκε κατὰκαρδία, πῶς κὶ αὐτὸς συμφωνεῖ πέρα πέρα μαζὶ μου κ.τ.λ. Ἀνάφερα μόνο ὅσα ὁ κ. Νομ. Σύμβουλος εἶπε σὲ δημόσιους λόγους του, τυπωμένους καὶ σὲ φυλλάδια («Ἐργατικὴ Ὀργάνωσις» 1910 «Ἐργατικὴ κατεύθυνσις» 1911) — πράγματα ποῦ ὑπόσχεται ἄλλως τε πάντα στοὺς ἐργάτες ὅταν ἔχουν τόσο ξυπνήσει, ὅπως οἱ Πειραιῶτες, ὥστε νὰ τοῦ ζητῶν νὰ μορφωθῶν. Τί ἀπαντᾷ σ' αὐτὰ ὁ κύριος; Ὅτι μαζεύομαστε σὲ «ὑποδηματοποιεῖα ἢ ἀποκέντρους αἰθούσας ἐν Πειραιεῖ» (ἀφοῦ ἢ αἰθουσα τοῦ Ἐργ. Κέντρου δὲν εἶναι γιὰ διαλέξεις ποῦ ζητοῦν οἱ ἄνθρωποι, μὰ γιὰ τελετὰς καὶ γιὰ μπουγιου) «κατόπιν μυστηριωδῶν προσκλήσεων» (κακοηθέστατο φέμα) διὰ νὰ διδάξουμε τὸν «ἐπαναστατικὸν σοσιαλισμὸν» (ἀνάθεμά τον κὶ ἂν ἔχει χαμπάρι ἀπὸ τέτοια πράγματα· ὅπως ὅποτε κὶ αὐτὸ ψέμα τῆς ἰδίας φύσεως). Αὐτὸ ἐμεῖς τὸ θεωροῦμε τιμὴ μας, τὸ ὅτι χωρὶς νὰ εἶμαστε ὀλικῶς ἀνεξάρτητοι, χωρὶς νὰ θέλουμε νὰ ψωμιστοῦμε ἀπ' τοὺς ἐργάτες ξοδεύουμε καὶ τρεῖς δραχμὰς τὴν ἑβδομάδα γιὰ εἰσιτήριον γιὰ νὰ κατεβαίνουμε στὸν Πειραιᾶ κὶ ἀνοίξουμε τὰ μάτια τῶν ἐργατῶν, ποῦ μᾶς παρακάλεσαν γι' αὐτό. Ὅμι-

λεῖ ἐπίσης γιὰ «χυδαίολογίον καὶ ὑβρεολογίον» δικό μου — ἀφοῦ ἔχει τὸ θράσος νὰ γράφει ὅτι κρύβομαι ἀναντρα μὲ τὸ ψευδώνυμον (μὰ χάθηκε λοιπὸν κάθε ντροπὴ; δὲν ξέρει ὅλος ὁ κόσμος ποῦ διαβάζει τὸ «Νουμᾶ», δὲν ξέρει καλὰ ὁ κύριος αὐτὸς — πολλὰς φορές ποῦ μέθρισκε στὸ δρόμον μὲ προσφωνοῦσε «Τρανὲ» — ποῖος εἶμαι, δὲ γράφω μῆνες τώρα ἓνα σωρὸ ἀρθρα μὲ τὸ καθιερωμένον πᾶς ψευδώνυμον αὐτό — ποῦ θὰ ἔπρεπε ν' ἀλλάξω μόλις θὰ ἐπρόκειτο νὰ θίξω τὸν εὐγενέστατον κύριον; Τὴν ἰδίαν ἀνανδρία ἔχει βέβαια κατὰ τὴν Α. Ε. ὁ Παῦλος Νιρβάνας, ἂν ἐπιτίθεται κανενὸς στὴν «Ἐστία», ἢ ἀκόμα ἢ κ. **Ἄθρα Θέρου**;) γιὰ ν' ἀποφύγω «τὰς συνεπιείας τῆς αὐθαδεῖας καὶ τῆς θρασύτητός» μου.

Ἐχομε καὶ ἀπειλὰς βλέπετε! Δηλ. «τί νὰ σοῦ κάνω ποῦ ὑπογράψω μὲ ψευδώνυμον, ἀλλοίως σοῦ δειχνα ἐγὼ μὲ ποιὸν ἔχεις νὰ κάνεις; τώρα σὲ ξέρω μὲν ποιὸς εἶσαι, μὰ μὲ κρύβεσαι, μπερμπαντάκο!» ἔτσι κάνει καὶ τὸν παλληκαρᾶ ὁ κ. Λεονταρῆς τοῦ ΕΚΑ; ἀφοῦ ξέρει πῶς γιὰ λόγους ἀνατροφῆς καὶ ἀξιοπροπειείας δὲν μπορῶ νὰ τοῦ δώσω ἐγὼ τὴν ἀπάντησιν ποῦ τοῦ χρειάζεται (μήπως γι' αὐτὸ μὲ λέει ἀναντρα;). Παρακάτου μιλεῖ ὁ ἴδιος κύριος γιὰ «συκοφαντίας καὶ χυδαίότητας». Μὰ βέβαια, δὲν εἶναι βρὲ ἀδερφε συκοφαντία, χυδαίότητα καὶ ὑθάδεια νὰ τολμᾶς νὰ παρατηρεῖς σ' ἓνα κύριον βουλευτὴ (ΝΒ. γι' αὐτὴ τὴν τετραετία — εὐτυχῶς) πῶς ὑποσχέθηκε τὸ καὶ τὸ — καὶ δὲν τόκανε; Δὲν εἶναι συκοφαντία κλπ. ὅταν τοῦ λὲς πῶς πρέπει νὰ μορφώσει τοὺς ἐργάτες καὶ νὰ τοὺς ἀφίσει ν' αὐτοδιοικηθῶν, ἐνῶ αὐτὸς δὲν εἶναι παρὰ μόνον νομ. σύμβουλος **χωρὶς ψῆφον**; Τί;

Μὰ ἢ ξεδιαντροπία τοῦ κυρίου αὐτοῦ δὲν ἔχει δρια· στὰ φύλλα 483 καὶ 484 τοῦ «Νουμᾶ» τὸν ἐπικρίνει αὐστηρὰ ἢ «Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις», ποῦ τὴ γράφει, **καθὼς ὁ κύριος ξέρει πολὺ καλὰ**, ὁ Ταγκόπουλος. Ὁ κ. Νομ. Σύμβουλος, ἂν τὸ ἐπιτρέπουν οἱ ἀσχολίαι του, θυμᾶται ἴσως, πῶς ὅταν ἐγὼ ἔγραφα τὴν πολιτικὴν ἐπιθεώρησιν ὑπογραφόμενα, **καθὼς τὸ εἶξερε πολὺ καλὰ**, «Παρατηρητής». Ἀπ' τὸ φύλλον 478 καὶ ὄθιθε ὅμως ἢ πολιτικὴν ἐπιθεώρησιν δὲν ἔχει ὑπογραφήν, ὅπως καὶ τὰ «β,τι θέλετε», «Χωρὶς γραμματόσημον», γιὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον πῶς προέρχονται ἀπ' τὴν διεύθυνσιν τοῦ φύλλου. (*) Ὅμως δὲ διστάζει ὁ κ. Νομ. Σύμβουλος ν' ἀποδίδει καὶ τὴν πολιτικὴν ἐπιθεώρησιν — ἴσως ἐπειδὴ ἐκεῖνη εἶναι ὀριμότερα γραμμμένη — σὲ

(*) Στὸ παλαιὸν φύλλον τὸ κομμάτι «Ἡ νέα Ἡμέρα» ποῦ εἶτανε δικό μου, εἶτα:ε ὑπογραμμμένο μὲ τὰ ἀρχικὰ μου γράμματα.

μένα για να δικαιολογήσει τις πρόστυχες βρισιές, που σημειώσαμε παραπάνου.

Αυτά φτάνουν για να καταλάβει κανείς καλά το υποκείμενο του κ. Νομ. Συμβούλου. "Όσο για τις φαμφαρонаδες του πώς ένα έργο σαν το ΕΚΑ προκαλεί έλεγχο (έγώ δεν επέκρινα το έργο του ΕΚΑ, **γιατί τέτοιο δεν υπάρχει**· εκεί εγώ βλέπω μόνο σ.ονοθύλευμα σωματείων ή καλλίτερα **στελεχών** από σωματεία χωρίς καμμιά μόρφωση, χωρίς καμμιά διδασκαλία· θέλησα μόνο να δείξω στους έργατες, σύμφωνα με την επιθυμία τους, τί πράμα είναι ο Νομ. Σύμβουλος τους—ώστε απ' αυτή την άποψη το άρθρο μου είχε προσωπικό χαρακτήρα και δεν είχε σκοπό βέβαια να έξυμνήσει την—αναμφισβήτητη άλλως τε—ωραιότητα του Κυρίου, που φιλοδόξησε να φιγουράρει σε κάποιον γαλ. φύλλο και για ύπουργός της Έργασίας—για την τελευταία πληροφορία, που μου την έδωσε ο φίλος Λ. Χατζόπουλος δεν αναλαβαίνω ευθύνη—), πώς τέσσερες απ' τους εργατικούς νόμους βγήκαν απ' το γραφείο του (σ' αυτό δε λέω τίποτε γιατί γράφηκε για τα μάτια των εργατών· δεν πιστεύω να θέλει να το υποστηρίξει και απέναντι του άλλου κόσμου, τουλάχιστο το πώς έβγήκαν από καί) και πώς ξελευόμαστε «οί Ξυλοσχίσται του έργατ. ζήτηματος» (εύγένεια, βλέπετε!) απ' το υπόμνημά του στη Διπλή Βουλή (τυπωμένο σε αρκετά λεπτό χαρτί). Οί φαμφαρонаδες αυτές γράφηκαν μια για να κάμουν μπουγιού στους δυστυχημένους εκείνους εργάτες που έχουν κλειστά τα μάτια, κ' έπειτα για να μάς δείξουν πώς, αν και συναιστώνεται την κομικότητά του, μπορεί τέλος πάντων κι αυτός να φορέσει τον—κουρελιασμένο έννοείται—έπιστημονικό μαντώα για ν' ανταποκριθεί στην τιμή που του κάναμε να περιλάβουμε στο άρθρο μας και «μερικά σημεία πραγματικά και έπιστημονικά, που αξίζουν τον κόπο να συζητηθούν δημοσίως». Και γι' αυτό—άφου μάς δείχνει, πώς έχει κάπως το «γνώθι σαυτόν» και νοιώθει την τιμή που του γίνεται όταν έπιστημονες καταπιάνονται με το άτομό του—του τις συγχωρούμε.

Α. ΤΡΑΝΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Κ. Μολ. Βερολίνου. Λάβαμε τη συντρομή κ' ευχαριστούμε. — κ. Π. Παβλ. Σαλονίκη. 'Ο φίλος δε μάς έστειλε ακόμα τίποτα. 'Η συντρομή προπλερώνεται. — κ. Α. Κns. Αγοσα. Τα βιβλία που ζητάς δε βρίσκονται. Κοιτάξαμε σε όλα τα βιβλιοπωλεία.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ. Αυό τρεις έφημερίδες της 'Αθήνας μας τρώγονται αναμεταξύ τους σα σκυλιά λυσσαίρικά για ένα λόγο σπουδαιότατο. 'Η καθεμιά από δαυτες φιλοδοξει και λαχταράει νάναι το **μόνο** επίσημο όργανο του κ. Βενιζέλου.

— 'Εσύ δεν τάξίζεις νάσαι Βενιζελική! φωνάζει ή μιά.

— 'Όχι! Βενιζελική μόνο εγώ τάξίζω νάμαι! λέει ή άλλη.

— Μωρέ, κ' οι δυό σας για τα σκουπίδια είσαστε! βροντοφωνεί ή τρίτη. Τό μόνο κ' επίσημο άνορθωτικό και Βενιζελικό όργανο εγώ πρέπει νάμαι!

Οί μνηστήρες της Πηνελόπτης, σα να λέμε. Καί φαντάζεστε πόσο θα κρυφοκαμαρώνει και πόσο θα χαμογελάει πονηρά ο κ. Βενιζέλος, βλέποντας τους φίλους του να τρώγονται έτσι για τα πρωτάτα της φιλίας του.

'Εχει όμως και μιάν άλλη σπουδαιότερη σημασία αυτή ή φαγομάρα. 'Αποδείχνει θεοφάνερα πώς ή Κυβέρνηση στέκεται άτράνταχτη στη θέση της, είναι παντοδύναμη. Για μιάν έτοιμόρροπη Κυβέρνηση δε θα τρωγόντουσαν έτσι τρεις έφημερίδες ποιά να ζετοπίσει τις άλλες από σιμά της και να πάρει αυτή το μονοπώλιο της Κυβερνητικής φιλίας. Συλλογιστείτε και τάλλο, πώς ή «'Εστία» ακόμα δε χτύπησε την Κυβέρνηση. 'Αρα «ούρανόν αίθριον και θάλασσαν ήρεμοσαν» σημειώνει το μετεωρολογικό δελτίο για την Κυβέρνηση του κ. Βενιζέλου.

Ο ΚΙΤΡΙΝΟΣ. 'Ωστόσο σ' αυτό τάλληλοφάγωμα χρυστάμε ένα άρθρο δυνατό και γιομάτο πικρές αλήθειες που δημοσίεψε ή «'Νέα 'Ημέρα» της περασμένης Κεριακής (29 'Ιουλίου, σελίδα 1η). 'Από το άρθρο αυτό, που είναι ο καθρέφτης ο αληθινός του 'Αθηναϊκού Τύπου, ξεσηκώνουμε λίγες άράδες, τις ακόλουθες:

«Είνε αληθώς άταφον πτώμα εις την συνείδησιν όλων των έντίμων κοινωνικών ατόμων, όλων των ήθικών και φωτισμένων ανθρώπων, ο βάνουσος και άπυνεϊδητος αυτός Τύπος, ο καλλιεργών συστηματικώς την αισχροτήτα, την άνηθικότητα, την άναρχίαν και το εγκλημα εις τα σπλάχνα της 'Ελληνικής κοινωνίας δια της καθημερινής άναγνωσματοποιήσεως και άποθεώσεως των πλέον βδελυρών

καθάρματων, ληστῶν, κακούργων, δολοφόνων και λωποδυτῶν, ἀπόδειξις δὲ ἐστὶν, ἀπ' οὗτου ὁ Τύπος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπήρε αὐτὸν τὸν κατήφορον ἢ ἐγκληματικότης ἐφθάσεν εἰς τὸ ἀπροχώρητον. Εἶνε τέλειον ψοφίμι πλέον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς και τυφλῶν ἀκόμη ὁ τύπος αὐτός, ὁ ὕβριστῆς τῆς θρησκείας τοῦ Ἔθνους, τὴν ὁποίαν κατεσπύλωσε και κυριολεκτικῶς ἠτίμασεν, ἀφοῦ κατέβασεν ἀπὸ τὰς σκηναὶς τῶν δικαίων ἀγίου και ἀγίας διὰ νὰ παρελάσσουν μὲ τὰ νυκτικὰ τῶν εἰς αἰσχρὰ συμπλέγματα σατύρων και μαινάδων, ἀπὸ τὰς καθημερινὰς στήλας γαργαλιστικῶν και χυδαίων μυθιστορημάτων! Εἶνε ἀποσυντεθειμένον πτωμα πλέον πρὸ τῆς κοινῆς γνώμης, ἢ ὁποία ἔχει ἀφυπνισθῆ πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ κίτρινος αὐτὸς Τύπος, ὁ μεγαλείτερος κι' ἐπικινδυνωδέστερος ἔχθρὸς τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ πλέον ἱταμὸς και φανερός περιφρονητῆς τῆς θρησκείας, ἀφοῦ τὴν γκρεμίζει ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν και μεγαλοπρεπῆ τῆς θρόνον, ὅστις εἶνε ἡ ψυχὴ και ἡ συνειδήσις τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ τὴν μεταχειρισθῆ ὡς δίσκον ἐπαιτείας και πενταρολογίας, διὰ νὰ τὴν ποδοκυλίῃ χωρὶς ἐντροπὴν εἰς τὴν λάσπην τῶν δρόμων. Εἶνε βεβαίως ψοφίμι ἀταφον αὐτὸς ὁ τύπος, ὁ κἀπηλὸς τῶν ἱερωτέρων τοῦ Ἔθνους παλμῶν, ὁ ὕβριστῆς τῆς ἱστορίας τῆς χώρας, τοὺς ἡρωας τῆς ὁποίας μετέβαλεν εἰς κωμικοὺς ἀρλεκίνους και ἀθλίους σαλτιμπάγκους, χορεύοντας πρὸς ἀργυρολογίαν εἰς ἀναγνώσματα γραμμένα μὲ τὴν ἀηδεστέραν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ. Εἶνε προδότης και διαπομπευτῆς τῆς πατρίδος ἀκριβῶς αὐτὸς ὁ Τύπος, ὁ πασαλείβων μὲ μουντζούραν και ὄχραν τὸ σεπτὸν πρόσωπον τοῦ Πατριάρχου διὰ μίαν πεντάραν, εἶνε ὁ μεγαλείτερος ὑπονομευτῆς τοῦ ἔθνικοῦ ἰδεώδους και τῆς φυλετικῆς ἐνότητος και ἀκμῆς τοιοῦτος Τύπος, ὁ ὅποιος ἀντὶ τῆς βαθείας συναισθησεως τοῦ καθήκοντος, ἀντὶ τῆς περισκεμμένης ἀγάπης πρὸς τὰ ἔργα, μὲ τὰ καθημερινὰ του δημοκοπικὰ ταμπουρλίσματα και τὰ ρητορικὰ πυροτεχνήματα καλλιεργεῖ ἀποκλειστικῶς και σατανικῶς τὴν ἀγάπην πρὸς τὰς ἀπατηλὰς λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀκριβῶς μᾶς ἔχαντάκωσαν!»

ΚΙ Ο ΔΕΥΚΟΣ. Αὐτὸς εἶναι ὁ κίτρινος τύπος, και τὸν ξέρουμε, και τὸ φωνάζουμε δέκα χρόνια τώρα ἀδιάκοπα, και χαϊρόμαστε ποῦ ἐρχεται σήμερα ἢ «Νέα Ἡμέρα» νὰν τὰ πει κι αὐτὴ ἔτσι ὡμὰ, ἀγρια, χτυπητὰ.

Ἄντικρὺ σ' ἓναν τέτιο τύπο κίτρινο κι ὀμπυασμένο ποῦ ἔλα τὰ κατηλεύεται κι ἔλα τὰ πορνεύει,

ἀνάγκη νὰ σταθεῖ ἓνας ἄλλος τύπος λευκός, τίμιος, εὐγενικός, καλοσυνειδητός ποῦ νὰ βαδίζει πάνου στὸν ἴσιο δρόμο τῆς ἀληθείας, τῆς ἠθικῆς, τῆς ἀξιοπρέπειας, — ἓνας τύπος ποῦ νὰ σέβεται τὸν ἑαυτό του, νὰ σέβεται τοὺς ἀναγνώστες του, ἀκόμα νὰ σέβεται και τὸ Ἔθνος και νὰν τοῦ ἐξυπερετεῖ τὰ σφερόντά του.

Ἐναν τέτιο τύπο λευκὸ σὰ νὰ μᾶς τὸν τάξει ἢ «Νέα Ἡμέρα» και τὸν περιμένουμε. Περιμένουμε νὰν τὸν δοῦμε, γιατί ἀπὸ ταξίματα πρῆστηκε πιά ἡ κοιλιά μας κι ἀρχινάμε νὰν τὰ φοβούμεστε. Τί τὰ θέλετε! Τοὺς χαραχτήρες ἐδῶ στὸν τόπο μας δὲν τοὺς χαλνᾶει μόνο ἢ πολιτικῆ· τοὺς χαλνᾶει και ἢ «πρῶτη κυκλοφορία» και πρέπει νὰναι κανεὶς ἀτσαλένιος γιὰ νὰντισταθεῖ σ' αὐτὲς τίς γόησες.

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΜΑΣ. Δὲ μᾶς ἀρέσει κι ὁ Δάσιος κι ἀρχινήσαμε νὰν τοῦ ρηχνομάστε κι αὐτονοῦ. Φαντασιοκόπος, λέει, φαπλατᾶς, ρεκλαματζῆς, ἀναστατώνει τὸν κόσμον, γεννάει ζητήματα, τρέχει, δουλεύει, σκοτώνεται, μόνο και μόνο γιὰ ν' ἀκούγεται. Μπράβο μας! Νά, μυαλό, νά, κρίση μιὰ φορά! Δὲ μᾶς ἀρέσει κι ὁ Δάσιος! Σὰ νὰ ξανάειδε ποτὲ ἄλλοτε ὁ πρῶτος Νομὸς τοῦ Κράτους μας τέτιο νομάρχη!

Ὁ κ. Δάσιος ἔχει ἓνα μεγάλο ἐλάττωμα ποῦ μᾶς χτυπάει στὰ νεῦρα. Θέλει νὰ δουλέψει, θέλει νὰ φέρει σημάδια τῆς δράσης του. Ὅξω λοιπὸν κι αὐτός. Δὲ μᾶς κάνει.

ΙΕΡΑ ΧΡΗΜΑΤΑ. Καὶ εἶπε ὁ Νομάρχης στὸ Μητροπολίτη·

— Ἡ τάδε ἐκκλησιὰ ἔχει τόσες χιλιάδες περσοῦσια. Τί νὰν τίς κάνουμε;

— Νὰν τῆς ἀγοράσουμε ἀκίνητα....

— Ὅχι, ἐγὼ λέω νὰ πουλήσουμε κι ὅσα ἀκίνητα ἔχει, νὰ βάλουμε τοὺς παράδες στὴν Τράπεζα και μὲ τοὺς τόκους νὰ συντρέχουμε τοὺς φτωχοὺς τῆς ἐνορίας, νὰ φροντίσουμε γιὰ τὰ φτωχόπαιδα και νὰν τὰ βοηθήσουμε και στὸ σχολεῖο και στὸ σπῆτι, ἀκόμα και ὀικονομικὸ σὺστίτιο νὰν τοὺς ἔχουμε....

Εἶπε κι ἄλλα ὁ κ. νομάρχης και κατὰστρωσε τὸ σκεδῖο του, ἓνα σκεδῖο ἀληθινὰ φιλόθροπο, στηριγμένο πάνου σὲ μιὰ μοντέρνα ἀντίληψη τῆς θρησκείας, μιανῆς θρησκείας ποῦ νὰ παρουσιάξει στὰ μάτια τοῦ κοσμάκη τὴ θεία πρόνοια μ' ἔργα χεροπιαστὰ κι ὄχι μὲ κούφια λόγια και μ' ἀχώνευτες θεωρίες.

Κι ὁ Μητροπολίτης σάν τόν ἄκουσε τοῦ εἶπε :
— Αὐτὰ εἶναι ἱερὰ χρήματα καὶ δὲν ἔχομε
δικαίωμα νὰν τᾶγγίζουμε.
Σκόλια δὲ χρειάζονται.

ΟΙ ΝΕΟΙ. Συμπληρωθήκανε καὶ οἱ ἀδειανὲς ἔδρες τοῦ Πανεπιστήμιου μὲ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς παλιούς καθηγητὲς καὶ μὲ μερικοὺς νέους ἐπιστήμονες. Ὅπως δὲν μπορούμε νὰ κατακρίνομε τὴν Κυβέρνηση γιὰ ἔλους τοὺς παλιούς πὺ ξανάφερε στὴ θέση τους, γιὰτι δὺδ τρεῖς ἀπ' αὐτούς, ὁ κ. Μαλαντρινὸς λ. χ., κατὰ τὴν κοινὴ ἔμολογία, ἄδικα παυτήκανε, ἔτσι δὲν μπορούμε καὶ νὰν τὴ συχαροῦμε γιὰ ἔλους τοὺς καινούριους ἐπιστημονικοὺς ἀστέρες πὺ ἀνακάλυψε καὶ τοὺς κόλλησε, νὰ σελαγίζουνε, στὸ Πανεπιστημιακὸ στερέωμα. Ὁ κ. Γ. Ματθαίουπουλος λ. χ. — καὶ νὰν τονὲ χαίρεται. Ἀθρώπινες ἔμως ἀδυναμίες, θὰ πείτε, ἀκόμα καὶ κομμικτικὲς καὶ μιὰ Κυβέρνηση ἔσο καὶ νᾶναι Ἀνορθωτικὴ, δὲν μπορεί, θᾶνα: καὶ λίγο Κομματικὴ, γιὰ νὰ βσταχται στὰ πόδια τῆς.

Ὁλη ἔμως τὴν ἀποτυχία τῆς μὲ τὸν κ. Ματθαίουπουλο καὶ μὲ ἕνα δὺδ ἄλλους ἔμοιους του, τὴν ἐξαγνίζει μὲ τὸ διορισμὸ τοῦ κ. Θρ. Πετμεζᾶ. Νᾶ, ἕνας ἐπιστήμονας ἐπιτέλους, κ' ἕνας ἀληθινὰ νέος ἐπιστήμονας πὺ τιμᾶει τὴν Κυβέρνηση σήμερα μὲ τὸ διορισμὸ του, πὺ θὰ τιμῆσει: αὐριὸ καὶ τὴν ἔδρα του μὲ τὴ διδασκαλία του.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Φίλε κ. Ταγκόπουλε,

Σᾶς γράφω τοῦτες τίς γραμμὲς γιὰ νὰ δηλώσω πὺς ἡ ἔργασία μου στὴν «Μινωικὴ Δημοσ. Οἰκονομία» ἔχει μόνον Πανεπιστημιακὸ χαραχτήρα καὶ ἀξίωση — μολοντί ὁ νόμος κάθε ἄλλο παρὰ πρῶτότυπο θέμα ζητᾶ — καὶ δὲν ἀξίζει τόση πολλὴ κουβέντα.

Ὡς πρὸς τὴ θεωρία πὺν ξεδιπλώνει ὁ κ. Α. Τρανὸς ἀπὸ ἀφορμὴ τὴ διατριβὴ μου, εἶμαι πολὺ σύμφωνος, μὲ τὴν ἐπιφύλαξη πὺς καὶ αὐτὴ δὲν ἀξίζει παρὰ γιὰ ἔσους θέλουνε νᾶναι ἡγέτες λαῶν. Ὅσοι ἀπὸ ἀνημποριᾶν ἢ ἀνορεξιά δὲν ἐλάβανε μέρος στὸν καινούριο στρατὸ τῆς σωτηρίας τῆς φυλῆς, στὸν ἔποϊον ἀξιοματικεύει ὁ κριτικὸς μου, δὲν εἶναι ἄσκημο νὰ βοηθοῦνε σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο ἔργο κάπως

ἔμμεσώτερα, προσπαθώντας δηλ. νὰ κρατοῦνε σ' Ἑλληνικὰ χέρια ὅποιαν ἐπιστημονικὴ ἐκδήλωση ταιριάζει στὸ γούστο τους, ὅταν μάλιστα αὐτὴ ἔχει τὴν πηγὴ τῆς στὴν ἰδιαίτερὴ τους πατρίδα.

Τὸ ζήτημα τοῦ γιὰτι ἐκαταπιᾶστηκα σὲ ἱστορικὴν ἔργασία πὺ δὲν ἔχει ἀρκετὰ θετικὰ στοιχεῖα, ἔσως καὶ τὸ γιὰτι ἐμπήκανε τόσο πολλὲς πλουτολογικὲς πληροφορίες στὴ δημοσιονομικὴ μου μελέτη, πιστεύω πὺς ἀρκετὰ ξεκαθαρίζω στὸ πρόλογό τῆς.

Γιὰ τὸ γλέντι τοῦ προϊστορικοῦ σοσιαλισμοῦ δὲν ἀξίζει νὰ μιλήσω γιὰτι καὶ ὁ κ. Α. Τρανὸς δὲ θὰ τὸ ἐξυμνοῦσεν ἂν εἶχε πάει ἐκεῖ πὺ τὸν ἐπαράπεμψα. Τὸν ξαναπαράπεμψα στὸν Angelo Mosso (Escursioni nel Mediterraneo κτλ. Μίτση 1910. Σελ. 132) καὶ στὸν Ἀριστοτέλη (Πολιτικά. Β. ΙΙ 10). Νομίζω ὅμως πὺς κάποια ἀντινομία βρῆσκειται μεταξὺ τῆς κατηγορίας πὺ μου κάνει πὺς ἐπολυμίλησα πλουτολογικὰ, καὶ τῆς παρατήρησῆς του πὺς ἡ παράγραφο τοῦ σοσιαλισμοῦ εἶτανε πολὺ περιορισμένη.

Θὰ μὲ ὑποχρεώσετε ἂν αὐτὸ μου τὸ γράμμα δημοσιευτεῖ.

Δικός σας

Ἡράκλειο, 16 Ἰουλ. 912

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΥΡΙΔΑΚΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὁ κ. Ἀλεξ. Μυλωνᾶς διορίστηκε Γεν. γραμματέας στὲ Ὑπουργεῖο τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας. Εἶναι ἀπὸ τοὺς πὺ πετυχημένους διορισμοὺς καὶ αὐτός, καὶ ἀξίζει νὰ συχαροῦμε τὸν κ. Μεχαλακόπουλο. Ὁ διορισμὸς τοῦ κ. Μυλωνᾶ γράφεται στὸ ἐνεργητικὸ τῆς Ἀνορθωτικῆς Κυβέρνησης.

— Ὁ κ. Στέφανος Γρανίτσας μᾶς γράφει ἀπὸ τὴ Γρανίτσα τῆς Ἐβρυτανίας πὺ ξεκαλοκαίρειται πὺς θ' ἀπαντήσῃ ἀργότερα στὰ τελευταῖα ἄρθρα τοῦ κ. Χρηστουλάκη.

— Ἀπὸ τᾶλλο φύλλο θάρχησους τὸ μεγάλο δῆγημα τοῦ κ. Κ. Θεοτόκη «Ἡ τιμὴ καὶ τὸ χρήμα». Στὸ ἴδιο φύλλο θὰ τυπώσουμε καὶ τὸν «Ἐσπερινὸ» πὺ μᾶς ἔστειλε τοῦτες τίς μέρες ἀπὸ τὸ Παρίσι ὁ κ. Μαλακάσης.

— Γιὰ τὸ «Ἄευκὸ σταυρὸ» τοῦ Μαρτσούκα μᾶς στέλθηκε ἕνα περίεργο καὶ ἔμορφο ἄρθρο — ποίημα πὺ τᾶφήσαμε γιὰ τᾶλλο φύλλο, γιὰτι στὸ σημερινὸ δὲ μᾶς περισσεύει τόπος.

— Βγῆκε ἕνα διασκεδαστικὸ φυλλαδάκι, δόξα καὶ τιμὴ τοῦ ἐφετοποιητῆ κ. Τιμ. Ἀμπελά, μὲ τὸν τίτλο «Ἀπὸ τὴν ἐπίσημη δικογραφία τῶν Ἀθεϊκῶν» καὶ ἔχει μέσα τὴν παληκαρία καὶ χιουμοριστικώτατη ἀπολογία τοῦ Δημοστένη Μπιτσάνη, πὺ κατηγορεῖται: καὶ αὐτός γι' ἄθεος καὶ μαλλιαρός.

— Καὶ μιὰ εἰδηση σχετικὴ μὲ τὰ παραπάνου. Μαθαίνουμε πὺς ὁ κ. Δελμούζος, Μπιτσάνης καὶ οἱ ἄλλοι, ἔσο: κατηγοροῦνται γι' ἄθεοι, λογαριάζουνε νὰ μᾶς καταγγέλουν καὶ μᾶς, τὸ Νοῦμᾶ δηλ. τὸν Παλαμᾶ καὶ ἄλλους δημοτικιστᾶδες γι' ἄθεους, γιὰ νὰν τοὺς κρατήσουμε συντροφιὰ στὴ φυλακὴ μεθαύριο. Ἄς γίνῃ: καὶ αὐτὸ γιὰ νὰ ξαναβροῦνε δουλειὰ ὁ ἄσπότης τοῦ Βόλου καὶ ὁ ἐφετοποιητῆς τῆς Ἀδριασσας.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

·ΝΕΟ ΠΝΕΥΜΑ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ·

Ἀθήνα 22.7.912

Φίλε «Νουμά»,

Ἐχτές ἐνῶ μέσα στήν κάψα τοῦ μεσημεριοῦ ἀνέβαινα στό σπίτι μου πού εἶναι χτισμένο κάτω στίς ρίζες τοῦ Λυκαθητοῦ ἐδιάβασα σέ μιὰ ἐφημερίδα πῶς καί ὁ Σωτηριάδης ἐγίνε καθηγητής στό Πανεπιστήμιο.

Ἡ εἶδηση αὐτή, δὲν ξέρω πῶς, μούκανε ἰδιαιτέρη ζωηρὴ ἐντύπωση καί ἄθελα ἐγύρισα τὰ μάτια μου πρὸς τὸν ἥλιο καί τὸ χρυσιωμένο βράχο, τὴν Ἀκρόπολη, πού τὴν εἶχε ἀγκαλιασμένη ἐκείνη τὴ στιγμή μὲ τίς χρυσές του ἀχτίνες ὁ ἀττικὸς ἥλιος φιλώντας τὴν μὲ πύρινα φιλιὰ.

Θυμήθηκα τότε τὸν ὀμιλητὴ τῆς Ἀκροπόλεως μὲ τὰ χιονισμένα κατσαρά μαλλιά καί τὸ νευρικό του ὑπογένειο νὰ μιλά μπρὸς σέ ποικίλο ἀκροατήριον γιὰ τὰ παλιὰ ἱερὰ χτίσματα, τὸν Παρθενώνα, τίς Καρυάτιδες, τὰ Προπύλαια.

Καί εἶπα στό νοῦ μου μέσα ὅτι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, πού ἔχει γιὰ ὀδηγήτρα στὴ ζωὴ του καί στὴ δράση του μιὰ νίκη τοῦ Παιονίου πετάμενη μπροστά του, σὰν πυξίδα ἐθνικὴ καί ἐπιστημονικὴ, εἶναι μεγάλο εὐτύχημα ὅτι ἀπὸ φύλακας καί ἐραστής τῶν συντριμμῶν καί χαλασμάτων μιᾶς μακρυνῆς περασμένης ἐθνικῆς ζωῆς πετᾶ πάνω στὴν ἔδρα τοῦ Μεγάλου μας Σχολείου γιὰ νὰ ποτίσῃ μὲ τὴ δροσιά τῆς ἀρρυτιδωτῆς ψυχῆς του τὴ σύγχρονη νεολαία τοῦ ἔθνους.

Ναί, εἶπα, εἶναι μιὰ νίκη ὅτι ὁ Σωτηριάδης, τοῦ ὁποίου τὴν ψυχὴ δὲν ἔχει ἀγγίξῃ, δὲν ἔχει μολύνῃ ἢ μούχλα τοῦ δασκαλισμοῦ, θά φωτίζῃ στό ἐξῆς νεαροὺς ἐπιστήμονες εἴκοσι χρονῶν μὲ τὸ Ἀπολλώνιο φῶς, πού ἔχει ρουφήξῃ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸν ἐλληρικὸ ἥλιο, ὅταν ἐγύριζε ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη τὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ ἐπισκεφθῇ καί φιλήσῃ τὰ ἀγαπημένη του συντρίμματα μιᾶς δραματικῆς περασμένης ζωῆς...

ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΥΡΑΣ

ΣΤΟΤ "ΝΟΥΜΑ,,

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

πυλαιοῦνται τὰκόλουθα βιβλία πρὸς ΜΙΑ δραχμὴ τὸ

ἔξὸν ἀπὸ ὅσα εἶναι σημειωμένα μὲ ἄλλες τιμές

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «Ἡ Ματιά». — «Ἀγκάθια καί Τριβόλου» (δηγήματα). — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «Ὁ «Μέγ' Ἀλέξαντρος». — ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «Ἀδέξα καί Ζωή». — ΗΑΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΗ, «Ἀάφνης καί Χλόη» τοῦ Λόγγου. μετάφρ., — «Τίμωνας ὁ Μισάνθρωπος» τοῦ Λουκιανοῦ (μετάφρ. λ. 50), | «Ὁ Προσκυνητής». — ΠΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ, «Τὰ Τραγοῦδια τοῦ Ἀπρίλη» (δρ. 2). — Π. Σ. ΔΕΑΤΑ «Στοχασμοὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν μας» (λ. 50). — «Γιὰ τὴν Πατριδα» — Ἡ καρδιά τῆς Βασιλοπούλας» (δρ. 3,50), — «Παραμῦθι δίχως ὄνομα» (δρ. 3,50), — «Τὸν καιρὸ τοῦ Βουλγαροκτόνου» (τόμοι 2, δρ. 4,50). — ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ «Ἀπὸ τὸν Κόσμο τοῦ Σαλονισῶ». — ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «Φυλλάδες τοῦ Γεροζήμου». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «Νησιώτικα Τραγοῦδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «Τὰ Γεωργικὰ τοῦ Βεργίλιου» (λ. 50). — «Σακούνταλα» τοῦ Καλλιδάσα (δρ. 1). — ΙΔΑ, «Σαμοθράκη» δρ. 2). — Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗ, «Τὰ Τραγοῦδια τοῦ Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΔΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Τὸ Βιολί». — ΑΔΕΞ. ΜΑΡΠΟΥΤΖΟΓΑΤΟΥ De Profundis» τοῦ O. Wilde (δρ. 2). — ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΘΗ «Δηγ. τοῦ Δελινοῦ» (δρ. 2). — «Οἱ νεκροὶ τῆς ζωῆς» (δρ. 2). — «Στὸ Ἄλμπουρο» (δρ. 2). — ΑΔΕΞ. ΠΑΛΛΗ, «Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας» (Β' ἐκδοσ.). — ΑΔΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ, «Ἀθρώπινος Μηχανισμός». — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «Τὰ Παλιὰ καί τὰ Καινούργια». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΔΕΡΗ, «Ὁ Αἴας» τοῦ Σοφοκλή (μετάφρ.). — ΗΑΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «Πλουτάρχου: Περὶ Παίδων Ἀγωγῆς» (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΕΦΑΝΗ, «Μπουμπουκία». — Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «Ζωντανοὶ καί Πεθαμμένοι», — «Ὁ Ἄσωτος», — «Οἱ Ἀλοῦσιδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΝΤΑ «Ἀπὸ τοῦς Θρόλους τῶν Αἰώνων», — «Γραμματικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Γλώσσας» (Α' ἐκδοσ.) καί Β' ἐκδοσ., τόμοι 2 (δρ. 5). — Ζ. ΦΥΤΙΑΗ, (δράματα): «Τὸ Ἐκθετο», — «Δίχως Ἀκρογιάλι», — «Χτισμένο στὸν Ἄμμο». — ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ Γλωσσικὸ Πήχημα». — «Στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά» (λ. 50). — ΠΑΝΤΕΑΗ ΧΟΡΝ, «Μελάχρα». —

Γιὰ τὸ ἐξωτερικό, λ. 25 παραπάνου ὁ κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ περασμένοι τοῦ «ΝΟΥΜΑ» (ἔξὸν ἀπὸ τὸν πρῶτο πού δὲν ὑπάρχει κανένα του ἀντίτυπο) πυλαιοῦνται δρ. 12,50 ὁ ἕνας γιὰ τὴν Ἑλλάδα καί φρ.χρ. 12,50 γιὰ τὸ ἐξωτερικό.